

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Kateřina Bortlová

Hudební aktivity pro žáky ZŠ v Kopřivnici a průzkum
motivačních činitelů vedoucích k jejich návštěvě

Vedoucí práce: PaedDr. Jaroslav Vraštil, Ph.D.

Olomouc 2013

PALACKÝ UNIVERSITY OLMOUC

Faculty of Education

Department of Music Education

DIPLOMA THESIS

Kateřina Bortlová

Music activities for school children in Kopřivnice and research of
motivation leading children to music activity

The Diploma Thesis Supervisor: PaedDr. Jaroslav Vraštil, Ph.D.

Olomouc 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Kopřivnici dne

Jméno autorky

OBSAH

ÚVOD	8
1 HUDBA	9
1.1 HUDEBNÍ VÝCHOVA.....	10
1.1.1 Učitel hudební výchovy na prvním stupni	12
1.1.2 Učitel hudební výchovy na druhém stupni	13
1.1.3 Hlavní cíle hudební výuky	15
1.1.4 Komunikace mezi pedagogem a žáky hudební výchovy	16
2 VOLNÝ ČAS	19
2.1 NEGATIVNÍ MOTIVACE OVLIVŇUJÍCÍ VOLNOČASOVÉ AKTIVITY	21
2.2 PEDAGOGICKÉ OVLIVŇOVÁNÍ VOLNÉHO ČASU	22
2.3 ZÁJMOVÉ ČINNOSTI VE VOLNÉM ČASU.....	23
2.4 REALIZACE VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT	24
2.4.1 Školní sbor	26
2.4.2 Dům dětí a mládeže.....	28
2.4.3 Základní umělecká škola.....	29
3 MOTIVACE	31
3.1 METODY ROZVÍJENÍ MOTIVACE	34
3.1.1 Motivace vedoucí k návštěvě hudebních aktivit	36
3.1.2 Demotivace v oblasti hudebních aktivit	37
3.1.3 Metody rozvíjející motivaci k hudbě	38
4 REALIZACE HUDEBNÍCH AKTIVIT PRO ŽÁKY ZŠ V KOPŘIVNICI	41
4.1 ZUŠ ZDEŇKA BURIANA, KOPŘIVNICE, PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE.....	41
4.1.1 Historie školy	43
4.2 PRVNÍ SOUKROMÁ ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA MIS MUSIC O.P.S. KOPŘIVNICE	44
4.2.1 Historie školy	45
4.3 DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE KOPŘIVNICE	46
4.3.1 Koprstar	46
4.3.2 Písničkový tábor.....	48
4.4 PĚVECKÉ SBORY PŘI ZŠ.....	49
4.5 KLUB KAMARÁD	51
5 PRAKTICKÁ ČÁST.....	52
5.1 VÝZKUMNÝ SOUBOR	53
5.2 VLASTNÍ PRŮZKUM.....	53
5.3 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ: MLADŠÍ DĚTI	54
5.4 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ: STARŠÍ DĚTI	61
5.5 STRUKTUROVANÉ ROZHOVORY SE ZÁSTUPCI JEDNOTLIVÝCH INSTITUCÍ	72
5.5.1 Mgr. Eva Nedjalková	72
5.5.2 Pavel Pístecký.....	73
5.5.3 Bc. Marcela Nedjalková.....	74
5.5.4 DiS. Filip Borovský.....	75
ZÁVĚR	77
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	79
SEZNAM TABULEK.....	82
SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ	82
SEZNAM ZKRATEK	83
SEZNAM PŘÍLOH.....	83

ÚVOD

„Konec světa bude, až lidé přestanou zpívat.“

Albert Einstein

Hudba provází lidstvo odedávna, je jeho neoddělitelnou součástí. Slouží k pobavení, usnadňuje dorozumívání, je součástí folklóru, tradice, stala se nezbytnou součástí mnoha rituálů. Hudba je doménou lidského pokolení, je jedním ze znaků estetického socio-kulturního cítění, které nás odlišuje od ostatních tvorů. Hudba funguje jako prostředek relaxace a uvolnění, velká část populace tráví svůj volný čas právě poslechem hudby, návštěvou koncertů, zpěvem nebo hrou na některý z hudebních nástrojů.

Práce se zabývá tématem z hudební oblasti, konkrétně tématem lidské motivace vedoucí děti k návštěvám hudebních kroužků či účasti na hudebních akcích. Cílem mé práce je na jedné straně shrnout širokou škálu hudebních aktivit nabízených několika výchovně-uměleckými institucemi ve městě Kopřivnici a poukázat na jejich vysokou úroveň, ovšem hlavním předmětem mé práce je však především zmapování motivačních činitelů vedoucích děti k návštěvě hudebních aktivit.

V teoretické části se zabývám obecným seznámením s možnostmi realizace hudebních aktivit v Kopřivnici, nabízených žákům mladšího a staršího školního věku. Zmiňuji výhody i nevýhody každé z institucí. Dále věnuji kapitolu osobnosti učitele hudební výchovy a jeho schopnostem pozitivně či negativně ovlivnit žáky v jejich dalším hudebním působení. Zabývám se problematikou motivace a její důležitostí při vykonávání jakékoliv činnosti. Na konci teoretické části prezentuji konkrétní instituce nabízející dětem hudební vzdělání či vyžití.

V praktické části shrnuji na základě empirického šetření motivy vedoucí žáky k návštěvě hudebních aktivit a pomocí pohledu z druhé strany, výpovědí několika učitelů hudební výchovy nebo hudebních kroužků organizovaných na ZUŠ se snažím výsledky dotazníkového šetření zobjektivizovat.

Práce by měla sloužit jako forma určitého exkurzu, zjištění pro současné učitele hudební výchovy nebo ZUŠ, kteří se aktivně na hudebním vzdělávání dětí podílejí. Měla by jim podat jakousi zpětnou vazbu, informaci, co děti na hudbě zajímá a proč tyto kroužky navštěvují.

1 HUDBA

Slovo hudba pochází od slova housti, hráti. Jedná se o soubor zvuků spojených v tóny, v melodii. Hudba je přirozenou součástí vývoje lidstva.

Existuje mnoho bájí a mýtů o původu hudby. Její vznik v nich bývá připisován bohům, lesním duchům (Nil), kteří učili zpívat a tančit zbloudilé lovce, zázračnému ptáku (Čína), nebo Brahmovi (Arábie). Zvídavému člověku ale tyto pohádky o vzniku hudby nestačily. Hudební badatelé nejprve pod vlivem romantismu hledali prapůvod hudby především v přírodě. Jednou z teorií tedy bylo, že hudba vznikla na základě napodobování zpěvu ptáků či jiných zvuků pocházejících z přírody. Proti této teorii se ale staví fakt, že lidé vždy napodobovali zvěř pouze při lovu a to, aby ji nalákali. Druhá teorie se zabývá otázkou, zda existovala první řeč nebo hudba. Pravděpodobnější variantou se zdá být, že existovaly dvě diferencované složky. Jednou z nich byla artikulovaná řeč, společná celému kmeni nebo společenství, jež sloužila k dorozumívání. Druhou složkou byl zpěv. Zpočátku se jednalo o maximálně čtyřtónové popěvky, různě rytmizované a dynamizované, jimiž se zpěvák zabavil i na několik hodin. Zpíval si, aby projevil radost či žal, mluvenou řečí nebyl schopen vyjádřit své emoce. Z této teorie vyplývá, že hudba i řeč vznikly současně. (volně podle Pilky, 1959) Třetí možná teorie mluví o vzniku hudby jako o rytmicko melodickém doprovodu společné práce. Hudba měla povzbudit pracující k lepším výkonům a zrychlit jejich pracovní tempo. Vzhledem k nedostatku spolehlivých a nezvratných důkazů ani jedna z uvedených teorií není prokazatelná. Na druhou stranu ale jedna druhou nevylučuje. Je možné, že v různých společenstvích a v různých dobách vznikala hudba podle té nebo jiné teorie. Jiří Pilka říká: *„A tak se zrodila hudba současně s řečí. Nepřinesli ji ani bohové, ani zázrační ptáci, ale lidská potřeba sdělení citu, potřeba společného vyslovení prožitku a nadšení. Pravěk hudby nemá proto žádné skladatele, tvořil ji rozsáhlý a dnes takřka neznámý zástup našich předků. Je stará jako řeč a vlastně jako člověk.“* (1959, s. 139)

Jak jsem již zmínila, hudba je zde od počátku věků a zároveň provází život každého konkrétního člověka od jeho narození až po smrt. Mnoho matek zpívá svým dětem už během těhotenství. Věří, že dítě vnímá jejich hlas, že jej pozná, až bude na světě. Když už se narodí, maminka své děťátko konejší zpěvem, uspává za doprovodu

ukolébavky, batole se zabaví, když může opakovat jednoduché popěvky, hraje si s rytmem říkadel, tleská, baví se. Hudba mu přináší radost. Když dítě začne docházet do školky, každý všední den je spojen s hudbou. Dítě se doma chlubí novými písničkami, které se naučilo, má radost, když je může zazpívat rodičům. Hudba, nejen v podobě hudební výchovy, provází celou školní docházku. Děti a především mládež si hledá vzory mezi zpěváky, členy různých kapel, učí se kvůli zahraničním interpretům cizí jazyk, oblékají se jako jejich idoly, některé děti se snaží je napodobovat, ztotožnit se s nimi, přesvědčují rodiče, aby jim umožnili začít hrát na elektrickou kytaru nebo na klávesy. Školními lety ale spojení člověka s hudbou nekončí. Hudba provází veškeré světské i duchovní rituály. Hudba hraje, když se lidé sezdávají, když křtí své dítě. Zveme si hudebníky na oslavy narozenin, na plesy. Hudba jde ruku v ruce se zábavou. Dokonce i při sportovních utkáních slyšíme ze záznamu krátké úryvky známých a už zlidovělých melodií. Jedním ze symbolů každé země je také její hymna. I tu je vždy slyšet při významných státních událostech. A nakonec, hudba zní i při našem odcházení, při loučení se se životem. Hudba je a vždy tu byla s námi. Zní v různých podobách, ale to zásadní zůstává stejné. Je spojena s emocemi, s city, s prožitky.

V čem je tedy největší přínos hudby? Je to především její dorozumivací a globální funkce. Hovoří k nám a vzbuzuje emoce a tyto emoce, veselé či smutné vzbuzuje stejně tady jako na druhé straně polokoule.

1.1 Hudební výchova

Od 1. 9. 2007 se na všech základních školách v České republice začalo vyučovat v 1. a 6. třídách podle Rámcového vzdělávacího programu (dále jen RVP). Pro hudební výchovu to znamená, že je společně s výtvarnou výchovou začleněna pod vzdělávací oblast Umění a kultura. Nedílnou součástí vzdělávání podle RVP je zařazení „průřezových témat“ a mezipředmětových vztahů do výuky. Již František Sedlák, ač pod vlivem socialistického režimu, naznačuje jakési zakomponování hudební výchovy (dále jen HV) do jiných předmětů: „...aby píseň provázela celý vyučovací den, uskutečnit koordinaci hudební výchovy s jinými předměty a využívat hudby a zpěvu jako prostředku estetické a etické výchovy i v hodinách jiných předmětů.“ (1966, s. 103)

RVP se snaží o novou výchovně vzdělávací strategii, v níž se zdůrazňuje především rozvoj klíčových kompetencí.

V základním vzdělávání se jedná o tyto kompetence:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence sociální a personální
- kompetence občanské
- kompetence pracovní

Na konci základního vzdělávání se nedá říct, že žáci tyto kompetence plně zvládli, ale úroveň, na kterou žáci dosáhli, se stává základním kamenem pro jejich další rozvoj a sebevzdělávání.

Zásadním pro vyučování podléhajícímu rozvoji klíčových kompetencí je především zájem a plné nasazení ze strany vyučujícího, jeho schopnost přistupovat ke každému žákovi individuálně a trpělivost při práci s dětmi.

Hlavní náplní RVP je všestranný rozvoj dítěte, propojení poznatků s vlastní zkušeností, rozvíjení klíčových kompetencí prostřednictvím všech všeobecně vzdělávacích předmětů a začlenění průřezových témat do vyučování. Nedílnou součástí a snahou RVP je naučit žáky samostatně vyhledávat a zpracovávat informace, schopnost kooperace a schopnost objevování souvislostí. Žákům je dán větší prostor pro individuální rozvoj a sebevyjádření, zároveň je na ně kladena větší zodpovědnost za výsledky práce své i svých spolužáků, pokud pracují ve skupině.

Hudební výchově je na prvním stupni věnována jedna vyučovací hodina týdně. Obsahem hudební výchovy je rozvoj pěveckých, instrumentálních, poslechových a hudebně pohybových dovedností. Tyto dovednosti jsou rozvíjeny prostřednictvím klíčových kompetencí. Zde by stálo za zvážení, zda jedna hodina hudební výchovy týdně je dostačující. V porovnání s tělesnou výchovou, které je na prvním stupni dotována dvěma hodinami, a výtvarnou a pracovní výchovou, z nichž každé je věnována jedna hodina, se nabízí polemika, zda by i hudební výchova, jež se řadí k výchovám stejně jako předchozí jmenované, neměla být realizována ve dvou

vyučovacích hodinách týdně. Podotýkám, že sami učitelé HV přiznávají, že výstupy na konci 5. a 9. třídy nejsou ve většině případů žáky zvládnuty. Dotace hodin hudební výchovy je malá a nároky kladené na žáky příliš velké a obtížné. Většina látky by podle těchto učitelů měla spadat pouze do pravomocí základní umělecké školy.

Předmět hudební výchova na druhém stupni navazuje svým obsahem na předmět hudební výchova na prvním stupni. Vědomosti, poznatky a dovednosti, kterých má žák nabýt před nástupem na druhý stupeň, jsou definovány ve výstupech na konci 5. třídy. Vše, co by měl žák zvládat po absolvování povinné školní docházky, je obsaženo ve výstupech na konci 9. třídy. Hudební výchově je opět věnována jedna hodina týdně.

1.1.1 Učitel hudební výchovy na prvním stupni

Budeme-li hovořit o učiteli hudební výchovy na základní škole, musíme se seznámit s určitými fakty. Mínilme-li učitele na prvním stupni, nejedná se jednoznačně o učitele hudební výchovy. Na tohoto pedagoga jsou kladeny vysoké nároky v oblasti vzdělání (požadavek magisterského vzdělání v oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ). Nejedná se totiž pouze o požadavek všeobecného vzdělání, které samozřejmě musí dosahovat potřebné hloubky. Učitel 1. stupně nemá jednoduchou pozici. Měl by mít všeobecný přehled, dostatečné psychologické, didaktické a metodické vědomosti, zároveň být tělesně, hudebně i výtvarně nadaný. Mnohdy se stává, že daný pedagog je vynikající metodik, práce s dětmi ho baví, motivuje, ale chybí mu právě jedna ze tří dovedností, hudební, výtvarná nebo tělesná. V běžné praxi se tato situace řeší tak, že učitel 1. stupně šikovný na hudební výchovu převezme hudební výchovy svých kolegů a jiný učitel prvního stupně, který například neumí tak dobře zpívat nebo neumí dostatečným způsobem hrát na klavír nebo na kytaru, se ujme výtvarné výchovy. Jsem také zastáncem řešení tohoto typu, není nutné za každou cenu vyučovat v hodině, kde si pedagog není jistý, ba dokonce se obává toho, jak to dopadne. Přesto by učitel na 1. stupni měl umět čistě zpívat. Sedlák (1966) se domnívá, že je možné naučit zpívat každého intonačně čistě, je k tomu zapotřebí pouze individuální pěvecký výcvik. Na tomto místě si dovolím polemizovat. Nesouhlasím s tvrzením, že každá osoba je schopna naučit se zpívat intonačně čistě. Intonačně čisté zpívání předpokládá vrozené hudební vlohy, hudební nadání a schopnost toto nadání dále rozvíjet. Jako učitel

hudební výchovy můžeme poskytnout žákovi základní informace a návod, jak s hlasem pracovat a jak se v technice zpěvu zdokonalovat. Ale zvláště v této technické společnosti, která je ovládána masmédií a novými technologiemi, není možné dovést každého člověka k intonačně čistému zpěvu. Jsou lidé, kteří nejsou schopni zopakovat právě zahráný tón a to ani v jejich zpěvné poloze. Chyba se mnohdy nenachází ve špatném slyšení, ale v neschopnosti přesné interpretace. Zajímavým se jeví můj osobní postřeh a takový menší průzkum, který jsem prováděla v 5. ročníku v hodině hudební nauky v základní umělecké škole (dále jen ZUŠ). Zkoušela jsem s dětmi cvičení zjišťující úroveň hudebnosti. Děti měly rozpoznat při hraní dvou tónů, který je nižší, vyšší, určit počet tónů v souzvuku, eliminovat a zazpívat z daného dvouzvuku nižší nebo vyšší tón a zazpívat určený tón zahráný v nezpěvné poloze v žakově přirozené poloze. Překvapivě největší problém činil žákům právě poslední úkol, převést hraný tón z nezpěvné polohy přirozené a následně jej zazpívat. Z osmi žáků to zvládla pouze jedna dívka a to jen díky tomu, že tyto úkoly průběžně cvičí z důvodu přípravy k přijímacím zkouškám na střední odbornou školu. Přitom se předpokládá, že tento úkol by měli zvládat žáci 5. třídy základní školy, kteří mají pouze jednu hodinu týdně hudební výchovy a v té mají zvládnout pěvecké, poslechové, rytmické a hudebně pohybové činnosti.

Předpokladem současného primárního i sekundárního vzdělávání je vzájemná provázanost jednotlivých předmětů. Zpěv se snažíme zařazovat i v jiných předmětech, v rámci rozmluvení a rozdýchání je možné zazpívat si na začátku hodiny Českého jazyka nebo Čtení. Jako motivaci můžeme použít píseň např. v hodině výtvarné výchovy nebo prvouky.

1.1.2 Učitel hudební výchovy na druhém stupni

Jiná situace nastává, pokud hovoříme o učiteli hudební výchovy na 2. stupni ZŠ. Tento pedagog je záměrně a cíleně vzdělán v oboru Hudební výchova pro 2. nebo 3. stupeň. Při tomto studiu načerpal bohaté vědomosti v oblasti hudební teorie, nauky a dějin hudby. Ve většině případů absolvoval minimálně druhý stupeň hry na nástroj v základní umělecké škole. V hudební výchově se nacházíme v oblasti estetické, vědomosti, dovednosti i výkony žáků jsou hodnoceny estetickým měřítkem. Proto by

mělo být vzdělání učitele HV také odborné, a to jak hudební tak pedagogicko-psychologické. Žáci mnohem více ocení učitele, jenž je schopen ve výuce předvést své umělecké dovednosti. Přímá ukázka vždy působí mnohem efektivněji než ukázka reprodukováná. Učitel si svými hudebními dovednostmi získává žáky na svou stranu, stává se jim vzorem, příkladem, v mnoha případech i hnacím elementem k rozvoji vlastních hudebních schopností žáků. Hudební výchova na základních školách „je ze tří čtvrtin vyplněna zpěvem“ (Daniel, 1992, s. 13), proto je nanejvýš důležité, aby každý učitel hudební výchovy byl zároveň dobrým zpěvákem. Hlasová výchova je jednou z hudebních činností, jež hudební výchova obsahuje, a nelze se spoléhat na to, že vystačíme při nácvičku písni pouze s reprodukovanou ukázkou nebo melodickou linkou předvedenou na klávesách. Ideálním stavem by bylo, aby jednotlivé složky hudební výchovy byly rozloženy ve vyučovací hodině rovnoměrně, to se však bohužel v běžné praxi ve většině případů neděje a potvrzuje se Danielovo tvrzení, že v hudební výchově se převážně zpívá, ostatní činnosti jdou stranou. Také další složky současné hudební výchovy, rytmická výchova, hudebně pohybová výchova či poslech, vyžadují od pedagoga aktivní účast, znalost hudebních materiálů a zásadních hudebních děl, přehled v oblasti hudební historie a teorie. Všechny tyto poznatky by měly být žákům prezentovány v co nejširší míře pomocí aktivizačních metod. „Realizace nového pojetí hudební výchovy, které vychází z jejího postavení v našem životě a ze skutečné situace, bude závislá převážně opět na učiteli, kterého je nutno dnes již připravovat na nové způsoby práce, umožnit mu, aby pronikl do složité problematiky rozvoje dětské hudebnosti a osvojil si nápaditější metody, které by nejen podněcovaly žáka k větší aktivitě, ale účinně pomohly též žákům méně hudebně rozvinutým.“ (Sedlák, 1966, s. 6)

Pokud je to možné, je vhodné zařazovat do hodin hudební výchovy živé hraní za využití hudebních nástrojů, které má učitel k dispozici (kytara, elektrické klávesy, klavír, různé typy flétny, perkuse, nástroje Orffova instrumentáře). Hodiny se tím stanou živější, zábavnější, zapojí se větší množství žáků.

1.1.3 Hlavní cíle hudební výuky

Hlavním cílem učitele hudební výchovy by mělo být vedení k toleranci a akceptaci různých hudebních stylů. Žákům se v tomto období líbí především populární hudba zahrnující různé nové hudební styly, ale měli by se v oblasti vkusu a výběru svých favoritů navzájem tolerovat a respektovat také hudební styly, které se líbí starším posluchačům, rodičům, prarodičům nebo žákům hrajícím na hudební nástroje v ZUŠ.

Uvědomme si, že se jedná o výchovu, výsledný efekt učebního procesu je tím účinnější, čím více se žáci osobně mohou zapojit v samotné výuce. Výuka hudební výchovy by neměla probíhat pouze frontálně, což žáky nenutí, aby se opravdu všichni aktivně účastnili hodiny, a to zejména děti, jež nejsou hudebně dostatečně rozvinuté, nemají hudební vlohy, jejich hudební vývoj zaostává, ať už z důvodů málo podnětného rodinného prostředí nebo celkového nezájmu o hudební oblast a děti, které považují hudební výchovu za předmět, v němž si odpočinou, popovídají si nebo si zahrají piškvorky. Ve všech případech by měly být vtáhnuty do učebního procesu. Dalším z mnoha požadavků kladených na učitele hudební výchovy jsou jeho organizační schopnosti. Předpokládá se, že tento pedagog se aktivně podílí na kulturním působení školy. Pomáhá s přípravami kulturních akcí, zařizuje a realizuje školní besídky nebo předehrávky, popřípadě oslovuje a kontaktuje sponzory. Neméně důležité jsou *„osobnostní vlastnosti pedagoga, úroveň jeho vystupování, jeho pedagogický takt, schopnost sociálního kontaktu se žáky (ale i s ostatními členy pedagogického sboru), jednota vystupování před žáky a na veřejnosti.“* (Holas, 2004, s. 39) Schopnost empatie, vcítění se do žáka, a to především z pozice učitele estetické výchovy, od něhož se očekává větší míra porozumění. Velice dobře na žáky působí, pokud je učitel hudební výchovy profesně činný. Je rozdíl pouze předávat informace a na druhé straně pozvat žáky na vlastní koncert, či výstavu, mluvili bychom i o jiných estetických předmětech. Učitel hudební výchovy by měl být pro hudbu zapálený, a zároveň oplývat schopností nadchnout se pro ni i své žáky. Musí být tedy hudební nadšenec ale zároveň vynikající metodik. Cílem hudební výchovy je především všestranný harmonický rozvoj jedince a utváření si kladného postoje, respektive lásky k hudbě u každého žáka.

1.1.4 Komunikace mezi pedagogem a žáky hudební výchovy

Pedagogická komunikace je specifická tím, že probíhá mezi učitelem a žákem, respektive mezi učitelem a žáky nebo mezi učiteli navzájem a komunikačním prostředím, což je půda školy, popřípadě tělocvična, školní dvůr. Obsahem této komunikace bývá nejčastěji učivo, ovšem nezapomínejme, že učitel žákům nepředává pouze informace dané vyučovacími předměty, ale řeší například organizační věci, hodnotí práci, motivuje, naslouchá žákům a snaží se jim poradit.

Pedagog se svými žáky komunikuje prostřednictvím mluveného slova, řeči. Tato řeč se dělí na verbální (z lat. Verbum – slovo) a nonverbální.

Při verbální komunikaci předáváme informace, sdělení. Abychom mohli takové sdělení předat, musíme my i příjemce sdělení znát příslušný jazyk, respektive písmo. Předpokládáme, že žáci při vstupu do první třídy ovládají jazyk na uživatelské úrovni. Sdělení, které jim předáváme, musí být pro žáky srozumitelné. Děti, především v 1. a 2. třídě, ztrácí okamžitě soustředěnost, jakmile nerozumí tomu, co jim říkáme. Proto volíme vhodné termíny, výrazy, jež nejsou pro žáky cizí, neznámé, věty formulujeme konkrétně a co nejstručněji. Snažíme se dynamikou a důrazem zohlednit to, co je ve výpovědi nejdůležitější. Role učitele vyžaduje řeč gramaticky a stylisticky správnou. Nemluvíme příliš rychle, ale ani rozvláčně. Důležitá je plynulost, intonace a dynamika. Při řeči používáme přirozenou hlasovou polohu. Jako učitelé bychom měli dostatečně dbát na hlasovou hygienu, přece jen je hlas nástroj, který nás živí. Při řeči nekřičíme, nešeptáme, nasucho neodkašláváme, vyučujeme ve vyvětrané místnosti. Správně dýcháme, stojíme rovně. I toto je kladný příklad, který předáváme svým žákům. Přesto, že status učitele už nemá takový význam, jaký míval ještě před několika lety, mnoho lidí na učitelské povolání stále nahlíží s určitým despektem a přísně jeho chování posuzuje. Je složité, ale moudré, se nad tyto předsudky povznést a zachovat si tvář. Z učitele má vyzařovat moudrost, úcta, respekt, klid i přátelskost. Taková by měla být i jeho řeč.

Do oblasti neverbální komunikace patří:

- Haptika – dotyk
- Gestika – pohyby rukou
- Kinezika – pohyby celého těla
- Mimika – výraz obličeje
- Oční kontakt
- Posturika - postoj
- Proxemika – vzdálenost komunikujících
- Chronemika – nakládání s volným časem při neverbální komunikaci

Řeč těla by měla korespondovat s mluveným slovem. Zvláště u učitele by nebylo vhodné, kdyby jeho gesta a mimika nesouhlasila nebo dokonce odporovala danému sdělení. U posluchačů, respektive žáků vzbuzuje tato dvojakost nedůvěru. Ve většině případů jsou věrohodnější neverbální projevy komunikace, ty jsou totiž podvědomé, nedokážeme je záměrně zásadním způsobem ovlivnit. Do nonverbální řeči se kromě výše uvedených řadí i celkový vzhled. I upravený zevnějšek vypovídá o člověku hodně. Pedagog by se měl oblékat úměrně svému povolání, nebylo by vhodné, aby mladá paní učitelka vyučovala své žáky v minisukni nebo postarší kantor přišel do vyučování v prošoupaných kalhotách. Je velice důležité, jak se učitel tváří. Jeho výraz promlouvá k žákům, navazuje s nimi kontakt, napovídá jim, jaký jejich učitel bude, zda milý, příjemný, nebo naopak nepříjemný a neustále rozladěný. Výraz obličeje může působit i v rovině dorozumívání, úsměv znamená pochvalu, zamračený výraz značí nespokojenost. Pedagog by se neměl přetvařovat, měl by působit přirozeně, spontánně. Učitelova gesta by měla být otevřená, ale zároveň přiměřená, ne zbytečně afektovaná. Mnozí lidé svými gesty, kinezikou, posturikou i mimikou vyjadřují své postoje a pocity nevědomky. Učitel by měl mít alespoň částečný přehled v této oblasti a svou promluvu doplňovat takovými gesty a postoji, které budou upřímné a vhodné. Při komunikaci se žáky učitel vyhledává oční kontakt, obecně je velmi nepříjemné, když s někým mluvíte a nevíte, kam se vlastně dívá. Na úrovni školní třídy mluvíme s žáky v rámci proxemiky v osobní nebo společenské zóně. Nesnažíme se v žádném případě někomu narušovat jeho intimní zónu, nezneužíváme svého postavení učitele k nabourávání a narušování intimní zóny žáků.

U učitele hudební výchovy se očekává, že všechny tyto dovednosti má zautomatizované. Je vzdělaný v oblasti hlasové hygieny a jeho práce, která je z velké míry hodnocena estetickým měřítkem předurčuje tohoto učitele ke kulturnímu, harmonickému a příjemnému projevu.

2 VOLNÝ ČAS

Co si představíme pod pojmem volný čas? Relaxaci, odpočinek, zábavu, aktivity, které nás baví a na které se těšíme, setkání s přáteli nebo procházky v přírodě. Většinou se jedná o věci příjemné. Podle pedagogického slovníku kolektivu autorů Průcha, Walterová, Mareš (1998) je volný čas takový „čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku). Na výchovu a vzdělávání ve volném čase je zaměřena pedagogika volného času.“ Poněkud jinak pohlížíme na termín volný čas ve spojitosti s dětmi a mládeží. „Z hlediska dětí a mládeže nepatří do volného času vyučování a činnosti s ním související, sebeobsluha, základní péče o zevnějšek a osobní věci, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení i další uložené vzdělávání a další časové ztráty.“ (Pávková, Hájek, Hofbauer, 1999)

Do volného času dětí tedy neřadíme žádné činnosti spojené s vyučováním a přípravou na něj, psaní domácích úloh, hlasité čtení rodičům a neřadíme zde ani pomoc se sourozenci nebo venčení psa. Volný čas dětí je ten, který zbude po vykonání všech těchto činností. Dospělí jedinci už mají většinou vytvořený žebříček hodnot, mají ustáleny své zájmy. Děti si ale teprve vytvářejí představu, v jakých zájmových oblastech by se rády pohybovaly, co by si rády vyzkoušely. V tomto bádání funguje jako největší vzor rodinné prostředí. Děti si všimají, jaké koníčky mají jejich rodiče, sourozenci, prarodiče a tíhnou ke stejným nebo podobným zájmům. Především v období předškolního věku a mladšího školního věku velice záleží na výchovném působení rodiny. Toto působení a cílené ovlivňování udává základy pro celkový harmonický rozvoj osobnosti.

Při nástupu do 1. třídy se najednou dítěti mění celý jeho dosavadní život. Do této doby téměř veškeré pedagogické a výchovné působení, ať už doma nebo v mateřské škole, probíhá formou hry. Děti získávají nové poznatky, vědomosti, učí se novým návykům, ale vše probíhá nenásilně, hravě. S nástupem do školy se ovšem tato situace zásadně mění. Dítě se seznamuje s tím, že některé činnosti musí vykonat, že se nedají odložit. Žák první třídy se učí být zodpovědný. Učí se, že si musí napsat úlohy, že si

musí nachystat věci na další den. Na druhou stranu mu vznik těchto povinností otevírá cestu k volnému času. „Škola zabírá dítěti velkou část dne, a vezmeme-li v úvahu i domácí přípravu, je to asi polovina denní doby, jež je k dispozici po odečtení „prostožů“ (spánek, doba strávená jídlem, hygienou, dopravou a drobnými provozními povinnostmi). Ale tím, že zabere polovinu dne, vytváří škola něco nového, a to je – volný čas. Jak ho dítě využije, čím ho naplní?“ (Říčan, 2006, s. 155) Děti mladšího školního věku tento získaný volný čas vyplní nejčastěji hrou. Tato jejich hra se mění z naivní, dětské na mnohem víc realistickou. V této fázi je zásadní předkládat dětem možnosti trávení volného času. Jestliže příklad v rodině není dostatečně podnětný, tuto úlohu zastává škola, školní družina, vrstevníci nebo centra volného času. U někoho však může termín volný čas vzbuzovat pocit samoty, stesk, smutek. Jsou lidé, kteří mají mnoho volného času, ale neumí s ním vhodně nakládat, nejsou schopni si čas rozumně rozvrhnout a naplánovat, hospodařit s ním. Velká část lidí žije také v přesvědčení, že odpočinek je jen za odměnu, užívat zábavy a koníčků si můžeme až tehdy, když si splníme všechny své povinnosti. Pak se ve většině případů stane, že k realizaci zájmových aktivit přes záplavu úkolů ani nedojde. Člověk se poté cítí unaveně, vyprahle, ztrácí možnost seberealizace. Stejně tak není vhodné zaplnit dětem všechna odpoledne návštěvami různých kroužků nebo souborů. Děti jsou vláčeny z jedné aktivity do druhé, přičemž celý tento způsob trávení volného času ztrácí svůj charakteristický znak a to je jeho dobrovolnost. Tyto přetažené děti navštěvují kroužky s odporem, unavené a s pocitem, že každý den něco musí, zatímco jejich vrstevníci si spolu mohou hrát venku na hřišti. Je velice důležité najít v této problematice nějaký kompromis, umožnit dětem příjemné a aktivní trávení zbytku dne mimo vyučování, ale zároveň zamezit jejich přetěžování. Vždy bereme v potaz zásadu přiměřenosti, přihlížíme k psychickému a fyzickému vývoji dítěte a k jeho věku, schopnostem, zájmům a přáním.

2.1 Negativní motivace ovlivňující volnočasové aktivity

Opakem předchozího případu, kdy jsou děti přetěžovány a přepínány, je nuda. Situace, kdy žák, jehož rodiče pracují až do pozdního odpoledne, přijde po obědě ze školy domů a tráví celý zbytek dne sám doma a nudí se. Přechází od jedné činnosti k druhé, nic ho pořádně nezaujme, chvíli se dívá na televizi, chvíli si hraje na počítači, napíše si domácí úkol, jenž mu zabere pár minut a celé odpoledne vlastně stráví bloumáním po bytě, přecházením od ničeho k ničemu. Mluvíme zde o skupině lidí, *„kteří mají trvalou potřebu povrchních podnětů, a tak se vlastně chronicky nudí, vyhledávají stále novou zábavu, vyžadují stále silnější podněty, ale vlastní unuděnost si neuvědomují.“* (Hájek, 2011, s. 12)

Nuda v životě dětí se stává velkým rizikem pro jejich bezpečný vývoj. Pokud děti nemají možnost plnohodnotně využívat čas mimo vyučování, může docházet k různým výchovným problémům, uchylování se do part, konzumaci alkoholu nebo užívání drog, záškoláctví nebo drobné trestné činnosti. To samé se ovšem může stát i dětem, které jsou přetěžované. Ty mají pocit, že pořád něco musí, nemají možnost jen tak si sednout a přečíst si knížku, poslouchat hudbu nebo zajít za kamarády. Často se pak stane, že tento jedinec potřebuje jen tak „vypustit“ a vybere si pro to ne moc vhodný způsob. Aby mohl realizovat něco, co sám chce, nejde například do školy a věnuje se svému zájmu. Podle Hartla (2004, s. 159) je nuda *„duševní stav vyvolaný nedostatkem či jednotvárností podnětů, projevuje se rozmrzelostí, pocity zbytečnosti, ztraceného času, nespokojenosti, pasivitou, oslabením pozornosti, pocity únavy, skleslými náladami.“*

Nuda může vznikat z různých důvodů:

- Nuda vzniká, pokud něco chceme podnikat, ale nemáme na to čas, prostředky nebo příležitost, nebo není člověku z nějakého jiného důvodu umožněno věnovat se tomu, čemu by chtěl.
- Nuda vzniká tehdy, když se člověk pod nátlakem musí věnovat něčemu, co nechce, nemá rád nebo ho tato činnost nebaví.

- Nuda může vzniknout i tehdy, když k tomu neexistuje žádný zjevný nebo závažný důvod a člověk či dítě jen prostě není schopno najít si sám nějakou aktivitu nebo činnost, kterou by rádo vykonávalo.

Prevenčí proti vzniku nudy se zdá být vyvážený poměr mezi nabídkou vhodných, věku přiměřených a časově ne moc náročných aktivit a současně ponecháním dítěti části volného času, s kterým by mohlo nakládat pouze podle své vůle a chuti.

Nuda může vznikat i ve škole při vyučování, pokud například učitel vykládá učivo monotónně, nezáživně, nedokáže žáky zaujmout, volí stále stejné metody a formy výuky, nevyužívá dostatečně vyučovací pomůcky. Je důležité, aby každý učitel prováděl sebereflexi, využíval k sebehodnocení zpětné vazby a neustále se sebevzdělával a rozvíjel.

2.2 Pedagogické ovlivňování volného času

Chceme-li zamezit vzniku nudy, naučit děti, jak zacházet se svým volným časem, rozvíjet v nich správné hodnoty, je nezbytně nutné, aby jejich trávení volného času bylo cíleně a záměrně pedagogicky ovlivňováno. Zvláště, pomýšlíme-li na současnou uspěchanou dobu, kdy děti jsou ovlivňovány ve velké míře působením masmédií. Ta dětem utváří mylné představy o reálném životě, vzbuzuje v nich pocit, že vše je možné. Děti ztrácejí zábrany. Hry, kterými se kdysi bavily starší generace, přestávají být dostatečně zábavné. Obyčejná společenská hra Člověče, nezlob se, je nudná a nezáživná. Děti potřebují adrenalin a vzrušení.

V předškolním věku a mladším školním věku záleží především na rodičích, jaký vzor svým dětem předkládají. Již jsem zmínila, že děti se často ztotožňují s přístupy k volnému času platnými ve svém rodinném prostředí. Rodiče nejsou pedagogové, jejich výchova je neformální, vychází však z lásky a pocitu zodpovědnosti ke svému dítěti. Rodina má největší vliv na formování osobnosti dítěte, na utváření žebříčku hodnot a postojů. S nástupem do školy tento vliv částečně přebírá učitel. Dítě automaticky uctívá osobu učitele jako autoritu, až s přibývajícím věkem si pravdivost jeho výroků a pravost jeho chování začíná samo ověřovat a utvářet si vlastní hodnotový

system. Zvláště v této fázi je nadmíru důležité, aby dítě již mělo utvořený základ pro nakládání se svým volným časem. Přitom bychom měli mít neustále na paměti, že cílem pedagogického ovlivňování není určovat a přikazovat, ale směřovat, nabízet, popřípadě přednést vhodnější variantu. Této tezi odpovídá i definice Josefa Malacha (2007, s. 125), který říká, že „*pedagogické ovlivňování volného času je chápáno jako citlivé pedagogické vedení dětí k rozumnému a účelnému využívání volného času.*“ Požadavek na pedagogické ovlivňování volného času není ovšem kladen pouze na rodinu nebo školu. Zřizovatelem většiny institucí věnujících se práci s dětmi a mládeží je stát, pod něž spadají kraje jako zřizovatelé nebo samotné obce. Široké spektrum nabízených zájmových aktivit utváří prestiž jednotlivých měst, zvyšuje jejich lukrativnost.

Problematikou trávení volného času a pedagogického ovlivňování volného času se zabývá pedagogika volného času. Je to „*disciplína pedagogiky, zaměřená na výchovné a vzdělávací prostředky, napomáhající autonomnímu a smysluplnému využívání volného času dětí, dospívajících i dospělých.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 161)

2.3 Zájmové činnosti ve volném času

Činnosti, které můžeme vykonávat a nabízet prostřednictvím různých institucí k účelnému trávení volného času, jsou obsahově tak rozsáhlé, že je vhodné vymezit nějaké dělení. Podle Pávkové (1999, s. 51) „*tvorí odpočinkové, rekreační, zájmové a společensky prospěšné činnosti součást náplně volného času a platí pro ně princip dobrovolnosti.*“

Do rekreačních činností řadíme takové činnosti, jež slouží k odreagování, k vybití se, což zákonitě souvisí s větším fyzickým vypětím. Patří sem tělovýchovné, sportovní nebo turistické činnosti, popřípadě manuální práce, která ovšem musí splňovat v rámci zájmové činnosti princip dobrovolnosti. Je vhodné, aby tyto činnosti byly prováděny venku, na čerstvém vzduchu. „*Pravidelné zařazování rekreačních činností je jedním z požadavků zdravého duševního i tělesného vývoje dětí a mládeže.*“ (tamtéž, s. 52)

K odpočinkovým činnostem náleží ty činnosti, které jsou psychicky i fyzicky nenáročné, plní relaxační funkci, můžeme je zařadit kdykoliv během dne, ale nejčastěji je zařazujeme po obědě, kdy si člověk potřebuje odpočinout po dopoledním náročném pracovním programu či vyučovacím procesu. Již v mateřské škole bývá zvykem, že děti si jdou po obědě lehnout. Ve školní družině také následuje po obědě odpočinková a relaxační fáze, až poté zařazuje vychovatel další činnosti. Konkrétní odpočinkové činnosti mohou být individuální (relaxace, klid na lůžku, poslech hudby, hra na nástroj, četba či drobné rukodělné práce) nebo kolektivní (povídání si, rozhovor). Cílem odpočinkových činností by mělo být odstranění únavy.

„Zájmové činnosti jsou nejdůležitější součástí obsahu výchovy ve volném čase.“ (Pávková, 1999, s. 52) Jedná se o činnosti, které se mají podílet na všestranném harmonickém rozvoji člověka, pomáhají utvářet ustálený systém hodnot. Odrážejí se od potřeb a zájmů jedince, rozvíjejí jeho vědomosti i schopnosti ve vybrané oblasti, dávají směr jeho životnímu stylu. Patří zde oblast společenskovední, tělovýchovná, pracovní technická, sportovní, přírodovědná a esteticko-výchovná. Je-li mým cílem zabývat se činnostmi jakýmkoliv způsobem propojenými s hudbou (poslechové, instrumentální, zpěv), budu se zabývat především činnostmi zájmovými a to v oblasti společenskovední a v oblasti esteticko-výchovné činnostmi relaxačními. (volně podle Pávkové, 1999)

„Ideálem výchovy mimo vyučování je výchova jedince s mnohostranně rozvinutými zájmy a jedním hlubokým, specializovaným centrálním celoživotním zájmem.“ (tamtéž, s. 52) Předpokládá se tedy, že pokud dítě od malička navštěvuje hudební obor na ZUŠ, je tímto centrálním celoživotním zájmem hra na nástroj a láska k hudbě.

2.4 Realizace volnočasových aktivit

Existuje mnoho institucí, které zaštiťují a zabezpečují pro děti možnosti trávení volného času. Nejprve uvádím jejich výčet a stručnou charakteristiku. Těm, které se podílejí na hudebním rozvíjení dětí, se budu věnovat konkrétněji.

Některé z nich, jako školní družiny, školní kluby nebo školní kroužky spadají přímo pod základní školy (dále jen ZŠ), věnují se nejčastěji dětem mladšího školního věku. Školní družiny jsou určeny dětem od 1. do 5. ročníku. Kromě funkce relaxační a

odpočinkové (hraní si, zpívání, odpočinek po vyučování), plní i funkci výchovně-vzdělávací, vychovatelky pomáhají žákům s přípravou do vyučování, zejména nejmladším žákům pomáhají upevňovat sebeobslužné návyky. Školní družina je velkým přínosem pro děti zaměstnaných rodičů.

Další institucí jsou střediska pro volný čas dětí a mládeže (dále jen DDM). Tato střediska jsou zřizovány podle §111 školského zákona a jejich náplní je v co nejširší míře uskutečňovat nabídku volnočasových zájmových aktivit pro široké spektrum zájemců.

DDM, stanice zájmových činností, školní družiny a školní kluby patří podle ustanovení školského zákona (zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání) do školských zařízení pro zájmové vzdělávání (vyhláška č. 74/ 2005 Sb., o zájmovém vzdělávání). Rozdíl mezi DDM a stanicí zájmových činností spočívá v rozsáhlé nabídce zájmových činností na straně DDM a nabídkou pouze jedné oblasti činnosti na straně stanice zájmových činností.

Dalšími zařízeními, která se řadí mezi ubytovací a výchovná zařízení (vyhláška č. 108/2005 Sb., o školských, výchovných a ubytovacích zařízeních a školských víceúčelových zařízeních, ve znění pozdějších předpisů), jsou domovy mládeže a internáty (volně podle Hájka, 2011), které jsou ovšem specifické tím, že částečně nahrazují rodinnou péči. Hlavní náplní těchto zařízení je pomoc s přípravou na vyučování.

Dalšími subjekty, které se podílejí na aktivní práci s dětmi a mládeží, jsou nestátní neziskové organizace (NNO), které výraznou měrou přispívají k bohaté nabídce různorodých aktivit a činností adresovaných především dětem a mládeži, ale v mnoha případech i široké veřejnosti včetně seniorů. Patří zde například Junák, Sokol, svazy dobrovolných hasičů.

Zařízení, které se soustřeďuje na práci s dětmi a mládeží ze sociálně neuspokojivého prostředí, či z neúplných rodin, věnuje se dětem, jež vyjadřují svou příslušnost k různým ideologickým skupinám nebo gangům a snaží se jim zjednodušit jejich cestu životem, popřípadě je směřovat správným směrem, se nazývají nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (NZDM). Tato zařízení fungují bezplatně, vstup do nich je volný, klient může kdykoliv přijít nebo odejít a pokud si to přeje, zůstává v anonymitě. NZDM poskytují volný vstup a pobyt v zařízení, volnočasové

aktivity, sociální služby, aktivity a činnosti zaměřené na prevenci. (volně podle Hájka, 2011, s. 153-154)

„O vyplňování volného času dětí a mládeže pečují i školní subjekty, jejichž posláním je rozšiřování vědomostí a dovedností. Základní umělecké školy (ZUŠ), dříve známé jako lidové školy umění, sice patří do sítě škol, ale účast na výuce v nich je dobrovolná a uskutečňuje se v mimoškolní době.“ (Pávková, 1999, s. 152). ZUŠ většinou nabízejí obor hudební, taneční, výtvarný a někde literárně-dramatický. Největší zájem bývá o obor hudební.

Dalším zařízením školního typu, fungujícím v době mimo vyučování, jsou jazykové školy. Ve všech typech volnočasových zařízení je důraz kladen na zajištění požadavku dobrovolnosti, zájmovosti, pestrosti a spontánnosti.

2.4.1 Školní sbor

Účast ve školním sboru je dobrovolná a bezplatná, mohou jej navštěvovat žáci všech věkových kategorií. Školní sbor vede ve většině případů učitel hudební výchovy nebo v mnoha případech prvního stupně dané školy. Vedení školního sboru nebo pěveckého kroužku má učitel buď zahrnuto ve svém úvazku, nebo dostává osobní ohodnocení. Počet dětí ve školním sboru nebývá omezen, ve většině případů se nekonají žádné talentové zkoušky a nehledí se na hudební schopnosti žáků. Motivací pro vstup nových zpěváků bývají nejčastěji školní vystoupení, akademie, dny otevřených dveří a další příležitosti, při kterých mohou ostatní děti vidět a slyšet své spolužáky zpívat. Vedoucí sboru zajišťuje jak konání zkoušek a výběr repertoáru, tak organizační záležitosti související s veřejnými vystoupeními, oslovováním sponzorů, uskutečňováním předehrávek, besídek, popřípadě pěveckých soutěží.

Výhody docházení do školního pěveckého sboru:

- Socializace a integrace – děti potkávají nové spolužáky, seznamují se i s dětmi ze starších ročníků, děti si jdou vzájemně příkladem, nezáleží na hudebních schopnostech, lepší děti zde motivují ty ne tak pěvecky schopné.
- Školní sbor je bezplatný – velká výhoda pro děti, jejichž rodiče si nemohou dovolit navštěvovat ZUŠ nebo kroužek v DDM vzhledem ke svým finančním možnostem.
- Tvoření dalších skupinek nebo menších souborů – žáci se ve sboru navzájem poznávají, seznamují se s pěveckou úrovní druhých, kdo navíc umí hrát na nějaký nástroj se pro ostatní stává tahounem, formují se menší uskupení, která už jsou nezávislá na osobě učitele, ale zároveň nadále spadají pod školu, mají příležitost zúčastnit se jako hosté některých školních vystoupení nebo akcí.
- Celková harmonizace – existence sboru zvyšuje prestiž školy, během nácviků i následkem společných vystoupení se celý kolektiv sboru stmelí, spolupracuje, záleží mu na výsledku. To kladně působí i na ostatní žáky školy, vzbuzuje to v nich pocit, že by také chtěli patřit k nějaké skupině.
- Kooperace – při přípravě vystoupení se na jeho organizaci většinou podílí i další učitelé, buď jako dohled nebo pomáhají s propagací, přípravou letáků, chystáním kostýmů, což stmeluje učitelský sbor. Co se týká žáků, starší pomáhají mladším, žáci se navzájem povzbuzují, dodávají si odvalu, upevňují své pozice.
- Odměna – největší odměnou se dětem stává potlesk publika, uznání rodičů, ocenění učitele a prožitek výsledku dobře odvedené práce. Toto ocenění získají i ty děti, které trpí trémou a samy by nikdy nevystupovaly.
- Příležitost – účast ve školním pěveckém sboru dává příležitost si zazpívat i těm dětem, které nemají takové nadání v hudební oblasti jako některé jiné děti, přestože je zpěv baví. Zároveň je to pro ně možnost, jak si pěvecké schopnosti rozvíjet.

2.4.2 Dům dětí a mládeže

Provozování zájmového vzdělávání se řídí §111 školského zákona, podle něhož „zájmové vzdělávání poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti. Zájmové vzdělávání se uskutečňuje ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání, zejména ve střediscích volného času, školních družinách a školních klubech.“

Mezi tato zařízení patří střediska pro volný čas dětí a mládeže a stanice zájmových činností (DDM). Tyto instituce nabízí pravidelnou zájmovou činnost, do níž se řadí kroužky, soubory, kluby nebo kurzy. Hudební aktivity jsou nejčastěji realizovány v kroužku nebo souboru, jenž na rozdíl od kroužku „*směřuje více k veřejné produkci výsledků činnosti.*“ (Pávková, 1999, s. 129)

DDM dále nabízí činnost příležitostnou, nabídku spontánních aktivit, prázdninovou táborem činnost, garantuje a organizuje soutěže a přehlídky vyhlášené nebo doporučované MŠMT ČR, pracuje s talentovanou mládeží, popřípadě své prostory poskytuje k zajišťování odborné pomoci. Do činností příležitostných řadíme z hudební oblasti například místní pěvecké soutěže nebo příměstský tábor s hudební tematikou.

Pedagogičtí pracovníci DDM se řadí do kategorie vychovatel a řídí se Pracovním řádem pro pedagogické pracovníky vydaným MŠMT ČR. V DDM pracují také externí pracovníci a dobrovolníci. Pracovníci DDM nemusí mít žádné speciální vzdělání, očekává se však od nich, že budou umět získat zájem dětí pro jimi nabízenou zájmovou aktivitu, že mají schopnosti dobře připravit a zorganizovat činnost, kterou realizují, že zvolí metody a prostředky vhodné pro mimoškolní vzdělávání. DDM nabízí činnost nejen pro děti a mládež, ale také pro dospělé a pro rodiče s dětmi. Veškerá činnost je zpoplatněná, ale ve srovnání se školným v ZUŠ je tato částka minimálně o polovinu nižší. (volně podle Hájka, 2011)

2.4.3 Základní umělecká škola

Základní umělecké vzdělávání je definováno v §109 školského zákona, který říká, že základní umělecké vzdělávání poskytuje vzdělání ve všech jednotlivých uměleckých oborech, kterými jsou obor hudební, výtvarný, taneční a literárně-dramatický. Toto studium probíhá v základní umělecké škole a připravuje ke studiu na středních odborných školách s uměleckým zaměřením, konzervatořích, popřípadě vysokých školách uměleckého nebo pedagogického směru. Organizuje především výuku pro žáky základních škol, ale nabízí i studium pro dospělé. Studium na základní umělecké škole je zpoplatněno. Vyučující jsou absolventy konzervatoří, popřípadě dalšího vysokoškolského studia uměleckého směru. Studium je organizováno jako přípravné, studium 1. a 2. stupně, studium s rozšířeným počtem hodin a studium pro dospělé. U žáka, který se rozhodne studovat na základní umělecké škole, předpokládáme hlubší zájem o daný obor.

Výhody studia na základní umělecké škole (hudební obor):

- ZUŠ umožňuje rozvíjet nadání u talentovaných žáků, nabízí výuku ve vysoké kvalitě.
- ZUŠ zdarma zapůjčí hudební nástroje.
- Umožní setkávat se s dětmi stejných nebo podobných zájmů, podobně umělecky vyhraněných, nabízí účast v různých souborech.
- Umožňuje účastnění se veřejných vystoupení, prožitek společného hudebně kulturního prožitku.
- Nabízí získání vědomostí a dovedností vysoké úrovně.

Nevýhody studia na ZUŠ:

- Vysoké finanční náklady spojené s platbou za studium a za pořízení nástroje (škola sice nástroj zdarma zapůjčí, pokud se ale předpokládá, že se žák tomuto zájmu bude dále věnovat, je vhodnější pořídit nástroj vlastní).
- Mnohdy postupná přeměna z příjemného trávení volného času na nepříjemnou povinnost (hra na nástroj zabírá postupně čím dál víc času, žák musí věnovat

mnoho úsilí přípravě, aby dosáhl kýžených výsledků, především v období puberty by se nejraději na cvičení vykašlal a trávil by svůj volný čas s kamarády nebo jinými v tu chvíli zábavnějšími činnostmi – velikou roli zde hrají rodiče a učitel).

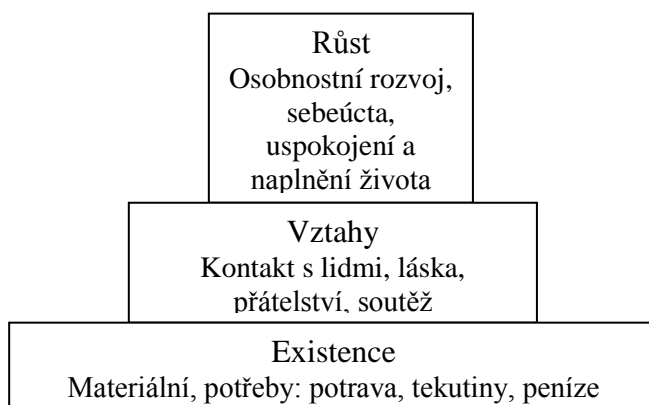
- Nepřiměřené nároky – v mnoha případech přihlásí do hudebního kroužku své dítě rodiče, kteří sami hráli nebo hrají na hudební nástroj, popřípadě se věnují zpěvu. Skrze dítě pak chtějí uskutečnit své nenaplněné ambice, nutí dítě cvičit i několik hodin, čímž mu nakonec hra na nástroj ve většině případů zoškliví.

3 MOTIVACE

V této kapitole se pokusím obecně vymezit pojem motivace. Vysvětlím příčiny, které vedou k tomu, proč některé věci člověk dělá a některé ne. Osvětlím výrazy motiv, potřeba, incentiva, vnitřní a vnější motivace a demotivace. Pokusím se předložit několik návrhů vhodných k rozvoji motivace.

Snažila jsem se najít český ekvivalent, jenž by mohl nahradit právě termín motivace či sloveso motivovat. Můžeme použít synonyma aktivizovat, navozovat, povzbuzovat, vybízet nebo naladit k činnosti, otázkou zůstává, zda by výraz motivace, respektive motivovat k činnosti nahradila dostatečně a obsáhla celou šíři tohoto pojmu. Podle Šimíčkové-Čížkové (2003) je „*motivace duševní proces související se zvýšením, příp. i poklesem aktivity, projevuje se napětím, neklidem a činností směřující k vyrovnaní porušené rovnováhy organismu, v zaměření motivace se uplatňuje osobnost jedince, jeho hierarchie hodnot i dosavadní zkušenosti, schopnosti a dovednosti.*“

Mluvíme zde o podněcování aktivity a to na základě buď vnitřních pohnutek, tzv. potřeb nebo z vnějšího popudu – incentiva. Vnitřní potřeby vycházejí z nedostatku nebo přebytku, který vzniká při narušení rovnovážného stavu. Tyto potřeby se dále dělí na primární, tedy vrozené (potřeba potravy, spánku, tepla) a sekundární, získané, jež se utvářejí během ontogenetického vývoje (ty jsou ovlivňovány především působením společností na člověka, říká se jim také psychické – sociální potřeby, potřeby poznání, seberealizace). Uvádím hierarchii potřeb, označovanou jako teorii ERG (podle angl. Existence, tj. základní potřeby spojené s přežitím, Relatedness, tj. sociální potřeby, Growth, tj. potřeby rozvoje, osobnostního růstu (volně podle Lokšová, Lokša, 1999).

Obrázek 1: (Lokšová, Lokša, 1999, citováno v Alderfer, 1972)

Vždy platí, že sekundární potřeby uspokojujeme až tehdy, jsou-li uspokojeny potřeby primární. Zvláště u dětí je uspokojení vrozených potřeb prvořadé, člověk a především dítě se nedokáže soustředit např. na učení, pokud bude hladové či nevyspalé.

„Motiv je pohnutka, příčina činnosti, jednání člověka zaměřené na uspokojení určité potřeby“ (Šimíčková-Čížková, 2003, s. 103), tedy jakýsi aktivizátor a je to soubor neboli vzájemné propojení potřeb a incentiv. Motivy určují, zda se jedná o vnitřní nebo vnější motivaci. O vnitřní motivaci mluvíme tehdy, pokud určitou činnost člověk vykonává jen kvůli ní samé, bez ohledu na okolí, bez očekávání pochvaly nebo ocenění nebo jiných vnějších podnětů. Příkladem je, když dítě hraje na klavír proto, že se mu hudba líbí a chce si ji např. určitou skladbu dokázat samo přehrát. Neočekává, že ho rodiče budou odměňovat za to, že doma cvičí nebo že si vyslouží pochvalu od učitele. Hraje, protože svou hrou potěší především samo sebe, chce si dokázat, že to zvládne. Vnitřní motivace vychází především z potřeby seberealizace. Na druhé straně hovoříme o motivaci vnější, ta je determinována vždy vnějšími podněty, ať se jedná o rodiče nebo jiné rodinné příslušníky, učitele, kamarády, pochvalu, trest. Dítě cvičí na klavír, protože mu rodič za odměnu slíbil sladkost, z vlastní vůle by ale necvičilo, protože ho to nebaví.

„Vývojem se mění, formuje žákova osobnost, a proto se musí měnit i systém motivačních činitelů. Problematika motivace však přesahuje rámeček třídy a vyučování, působí také v mimoškolní, zájmové činnosti žáka a při jeho domácí přípravě na vyučování. Vhodná motivace může vyvolávat a udržovat zájem dítěte o učení celkově, o daný předmět, o určitou učební činnost. V jiných případech však může učitel nevhodným používáním motivačních činitelů rozvíjení žákova vztahu k učení brzdit nebo přímo vyvolávat nezájem, indiferentní postoj, či dokonce odpor.“ (Lokšová, Lokša, 1999, s. 9)

O tomto důsledku nežádoucího chování učitele jsem se zmiňovala již v kapitole věnující se pedagogickému působení na žáka v ZUŠ. Když k veliké spotřebě času věnované cvičení a přípravě do hodiny ZUŠ přičteme ještě autokratický, nevlídný a příkazový styl jednání učitele, zákonitě se toto jednání musí projevit v nabytí nepříjemných a negativních pocitů směřovaných nejen k instituci ZUŠ, ale k hudbě obecně. Zde je na místě zmínit se o demotivaci.

Jedná se právě o tyto činitele, působící na žáky negativně:

- Autokratický styl vyučování – celý vyučovací proces je řízen pouze učitelem, žák nemá žádné slovo, pouze odpovídá na položené otázky, plní zadané úkoly a příkazy, učitel se jedná především o kvantum informací, které na žáka vychrlí, ale o samotného žáka mu nejde.
- Strnulost vyučovacích metod – učitel používá pořád dokola ty samé mnohdy zastaralé nebo nudné metody, opakuje stejné náměty, nesnaží se výuku inovovat, což vzbuzuje u žáků nudu, otrávenost.
- Málo tvořivosti – souvisí s předchozím tvrzením, může se jednat o zkušeného pedagoga, který ovšem není schopný vyjet ze zajetých kolejí, inovovat a aktivizovat styl své výuky.
- Mnoho informací – v dnešní době je opravdu zbytečné, aby se žáci učili kvanta informací z paměti. Mnohem důležitějším se jeví naučit žáky, kde a hlavně jak potřebné informace získat či vyhledat. Plno dětí umí obsluhovat internet již v raném věku, vyhledají si, co potřebují, ale neumí z daných dat vybrat to důležité a potřebné. I toto by měl být úkol pro současného učitele.
- Důraz je kladen na známky – žáci se učí především proto, aby dostali dobrou známku, ne proto, že by se o danou látku sami zajímali. Přesto, že ve školách již nějakou dobu probíhá snaha alespoň částečně realizovat systém slovního hodnocení, fenomén pěti českých stupňů nadále přetrvává, a to jak ve školách, tak i doma. První otázka, když žák přijde ze školy je „co jsi dnes dostal?“ Rodič nechce slyšet, že žáka paní učitelka chválila za to, že je schopný kvalitně pracovat v kolektivu, že je komunikativní a umí spolužáky povzbudit a sjednotit. Rodiče zajímá jedna až pět.
- Srovnávání s jinými žáky – Učitel by se měl snažit o individuální přístup ke každému žákovi, snažit se být empatický a citlivý k žakovým potřebám, individuálním a osobnostním zvláštěnostem. Dítě může částečná soutěživost motivovat a vyburcovat k většímu úsilí, ale pokud mu učitel v každé hodině připomíná, jak zadaný úkol zvládl spolužák v lavici, pak se dítě přestává snažit, protože již vždy očekává stejný výsledek. Tento stejný nešvar občas dělají i rodiče: „A co dostala Bára?“ ptá se maminka Janičky. Ale když pak Janička dostane lepší známku a řekne to doma mamince, tak maminka odpoví: „Ale mě

nezajímá Bára, mne zajímáš ty.“ Dítě je pak zmatené a otrávené. (volně podle Lokšová, Lokša, 1999)

Ideální stav u dětí nastává právě tehdy, když se vnější motivace mění na vnitřní. Tento proces se odehrává většinou v období puberty a z vnějších motivů zůstává aktuální ve většině případů pouze osobnost rodiče.

I přes to by si měl být učitel, respektive pedagog volného času, vědom faktu, že děti v období mladšího školního věku potřebují vhodnou motivaci, aby se dokázaly efektivně učit či efektivně nakládaly se svým volným časem. Pedagog na základní škole by měl vědět, že motivovat žáky je nutné ve všech fázích vyučovací hodiny, ne pouze ve fázi motivační.

3.1 Metody rozvíjení motivace

- Využívání projektového vyučování – děti jsou na začátku obeznámeny s cílem projektu (každý projekt má stanoven cíl – tedy výsledek práce, který by měl být hmatatelný, viditelný). Na projektu se podílí celá třída, měl by pracovat každý žák, hojně se využívá skupinová práce, metody bádání, žáci samostatně vyhledávají informace, jsou nuceni spolupracovat, na výsledku záleží všem. Pro učitele může být příprava projektu organizačně i časově náročná, pokud ho ale zvládnou realizovat, výsledky se dostaví v podobě nadšených, spokojených žáků.
- Odměna a trest – především u žáků prvních tříd působí efektivně. Odměna ve formě červených puntíků, razítek, kartiček, případně větší odměna na konci nějaké delší soutěže. Obdobně působí i trest, např. černé puntíky, prasátka, odebrání nějakého privilegia. Stejně důležité je také slovní hodnocení, ať už pochvalné, pozitivní nebo negativní, kritika. Ve vyšších ročnících už musí být učitel vynalézavější, vymyslet takovou odměnu, která žákům opravdu stojí za jejich úsilí, např. na konci školního roku školní výlet s přespáním atd.
- Využívání didaktických her - pro žáky především v první a ještě mnohdy i ve druhé třídě je velmi náročný přechod z mateřské školy do školy základní.

Zatímco ve školce veškerá výuka, záměrná či nezáměrná, probíhá formou hry, s nástupem k povinné školní docházce se před dítě začnou stavět povinnosti vyplývající z nové role žáka ZŠ. V tu chvíli je ne jen příjemné, ale často nutné zařazovat didaktické hry a to především z důvodu snadnější adaptace dětí na školní docházku. V pozdějším věku je zařazení didaktických her spíše uvolňující, může působit také jako tmelící prostředek. Didaktická hra je založená na plnění různých rolí, žáci mají možnost se lépe poznat, upevnit vztahy v kolektivu. Navíc se jedná o aktivizační metodu, vše co je živé, je lépe zapamatovatelné.

- Soutěže a zajímavé úlohy – především na prvním stupni ZŠ jsou děti velmi soutěživé. Při pořádání soutěží ovšem dbáme na to, aby nevyhrával stále jeden a týž žák, respektive jedna a tatáž skupina. Žáky ve skupinách obměňujeme a úlohy volíme tak, aby měl čas od času možnost vyhrát každý.
- Propojení teorie s praxí – pokusit se ukázat žákovi, že to, co se učí, bude moci v budoucnu využít, snažit se o názornost. Učitel by měl vymezit bližší i vzdálenější cíle, aby žák věděl, co se vlastně učí a k čemu mu to bude.
- Zapojit všechny žáky do výuky – učitel musí přihlížet k jednotlivým žákům individuálně a počítat s různorodými výkony, různým tempem při práci. Měl by mít proto vždy nachystanu práci i pro rychlejší žáky, popřípadě je zaúkolovat pomocí těm méně zdatným.
- Relaxace – učitel by měl zohledňovat věkové a psychické zvláštnosti žáků. Po odvedené práci je třeba zařadit oddechovou, odpočinkovou chvíli. Např. v první třídě se žáci dokáží plně soustředit maximálně půl hodiny a to nemusí platit u všech, učitel by s tím měl počítat a část hodiny realizovat tak, aby žáci zbytečně a neúčelně neplývali silami, vhodná může být právě didaktická hra, dramatizace, soutěž, ale např. i relaxační cvičení.
- Příjemné klima ve třídě – učitel by měl sledovat vnější faktory ovlivňující vyučování, teplotu ve třídě, dostatečné světlo, ale měl by se zabývat i vztahy mezi žáky. Rozbroje a šarvátky příjemnému klimatu ve třídě neprospějí.
- Volba vyučovacích metod – učitel se snaží nepoužívat neustále ty samé metody, formy a prostředky ve vyučování. Každá inovace, ať už zapůsobí v danou chvíli

efektivně nebo ne, vyvolá reakce, kladné nebo záporné. Jakákoliv reakce znamená oživení a vybočení ze zajetých kolejí.

3.1.1 Motivace vedoucí k návštěvě hudebních aktivit

Již jsem zmínila, že u dětí se motivační činitele ovlivňující jejich chování a výběr činností přetváří z vnějších na vnitřní v období kolem puberty. Je tedy zřejmé, že výběr jejich koníčků a aktivit je ovlivněn především doporučením rodiče. Ten ovlivňuje to, do jakého kroužku své dítě zapíše, většinou se snaží přihlásit dítě do takového kroužku, který je jemu osobně také blízký. Jestliže tedy rodič, popřípadě některý z prarodičů zpívá nebo hraje na hudební nástroj, pravděpodobnost, že své dítě přihlásí do ZUŠ je velmi vysoká. Otázkou zůstává, jestli dítě o to vlastně stojí a nepřichází do hudebního kroužku již s tím, že vlastně musí a nic jiného mu nezbyvá. Stále ale platí, že hlavním motivačním činitelem je zde rodina. K dalším faktorům ovlivňujícím zájem dětí o hudební aktivity patří určitě náborů v mateřských školách. Dětem se líbí, že vidí hru na živo, vidí, že jen o něco starší děti, než jsou ony samy, dokáží po necelém roce zahrát písničku, že si můžou zahrát duet se svým učitelem. Mohou si sáhnout na hudební nástroj, prohlédnout si jej zblízka. Velikou roli zde hraje názornost.

Zeptáte-li se pětiletého dítěte, zda by chtělo chodit hudebního kroužku, odpoví, že ano, zeptáte-li se toho samého dítěte, zda by rádo chodilo do tanečního kroužku, také odpoví, že ano. Zeptáte-li se chlapce – předškoláka, zda by chtěl chodit hrát fotbal, bude nadšený a zeptáte-li se toho samého chlapce, jestli by rád navštěvoval modelářský kroužek, bude souhlasit stejně nadšeně. Děti v tomto věku a ještě i dlouho potom nemají vyhraněnou oblast svých zájmů. Ta se profiluje v průběhu jejich vývoje a je ovlivňována především sociálními aspekty. Proto je velmi důležité dětem nabídnout možnosti, ale zároveň přihlížet k jejich vlohám, schopnostem, psychickým a fyzickým zvláštěnostem. Tyto aktivity jsou různorodé, od chovatelských, sportovních kroužků, přes kluby správných holek, kluby mladých modelářů, až po taneční a hudební kroužky. Dítě by si mělo zvolit takový, pro který má alespoň částečně předpoklady. Důležité je to především v oblasti hudby a sportu.

Pozorná paní učitelka v mateřské škole většinou postřehne u dítěte např. hudební vlohy, pokud mezi ní a rodiči funguje dobře komunikace a spolupráce, rodiče většinou

dospějí k závěru, že takové dítě přihlásí do ZUŠ nebo nějakého jiného hudebního kroužku. To samé se předpokládá o sportovně nadaných dětech. „*Hudební vlohy jsou hmotné základy hudebních schopností. Jsou to anatomicko – fyziologické zvláštnosti jedince, které předznamenávají jeho možnosti psychického rozvoje. Člověk se rodí s určitými vlohami, na jejichž základě si pak hudebními činnostmi rozvíjejí hudební schopnosti.*“ (Lasevičová, 2004, s. 8)

Z této definice, která se mírně liší od definice Holasovy (2001), jenž považuje vlohy za vrozené či dědičné, jasně vyplývá, že člověk musí mít určité předpoklady, aby své hudební schopnosti mohl hudebními činnostmi rozvíjet a přetvářet v hudební dovednosti a návyky na určité úrovni. Toto tvrzení koresponduje také s mým názorem o intonačně čistém zpěvu, kterému podle mého nelze naučit každého. Člověk, který nedisponuje hudebními vlohami je schopen se naučit zpívat čistě podle určitého modelu, podle paměti. Naučí se zpívat píseň čistě na základě ustáleného neměnného vzorce. Stačí ale zahrát jinou předehru nebo mnohdy jen změnit tóninu a tento člověk již není schopen píseň čistě interpretovat.

„*Souhrn vloh, potřebných pro úspěšnou činnost v některém oboru umělecké nebo vědecké činnosti se nazývá nadání. Vysoký stupeň nadání je talent a ještě daleko vyšší pak nazýváme genialitou.*“ (Lasevičová, 2004, s. 8) Podle Holase je to souhrn vloh vrozených i získaných. Mezi hudebními odborníky se vedou širokosáhlé teorie o tom, zda jsou pro hudební vývoj a hudební působení člověka zásadnější vlohy či píle, cvik. Jedna teorie mluví o tom, že bez vrozených vloh se člověk nemůže hudebně vyvíjet. Druhá připomíná, že přes veškeré nadání v konečném důsledku může lepších výsledků dosahovat ten, kdo na sobě průběžně a intenzivně pracuje a snaží se efektivně své schopnosti rozvíjet.

3.1.2 Demotivace v oblasti hudebních aktivit

- Nucení – mluvíme zde o nucení, tlačení dětí do aktivit, které jim nejsou blízké. Již jsem zmínila, že někteří rodiče si chtějí vynahrazovat své nenaplněné cíle prostřednictvím svých dětí, např. „já jsem hrát nemohl, neměl jsem takové možnosti, tak ty využij toho, že máš příležitost a cvič!“ Pokud se nám dítě v předškolním věku jeví jako talentované, je vhodné ho popostrčit, aby si

vyzkoušelo hru na nástroj, mohlo si jej osahat. Za spolupráce učitele ZUŠ se snažíme dítě nenásilně rozvíjet a probudit v něm opravdový zájem o hudbu. Pokud vidíme, že toto dítě je frustrované, nechce docházet do hodin, vymlouvá se, pak je efektivnější tohoto žáka nenutit. Později se samo třeba rozhodne, že to zkusí a zvolí si nástroj podle svého gusta. Učitel HV na ZŠ by neměl nutit zpívat samostatně žáky, kteří se stydí, trpí trémou, obávají se. Je vhodné nabídnout jim jinou alternativu, např. připravit si ve skupině vystoupení, kde se všichni žáci skupiny účastní, ale nemusí zpívat, mohou recitovat, hrát na některý z nástrojů Orffova instrumentáře nebo dramaticky děj ztvárňovat. Další možností je zpěv ve skupinách, příprava referátů nebo prezentací samozřejmě s tematikou z hudební oblasti. Nucení ke zpěvu, zvláště chlapců na druhém stupni ZŠ, může vzbudit u těchto žáků obavy z toho, že se v hodině HV zesměšní, nervozitu, popřípadě odpor.

- Přehnané nároky – přesto, že od žáka, který navštěvuje ZUŠ, očekáváme, že si obor zvolil sám a chce se v hudební oblasti dále vzdělávat, učitel by měl přihlížet k věkovým a psychickým zvláštnostem žáka. Mnozí učitelé berou svou profesi velice prestižně, v každém žákovi vidí potencionálního konzervatoristu a podle toho k němu také přistupují. Tomuto žákovi pak pod kvanty notových materiálů, které má zvládnout, nezůstává volný čas na jiné zájmy, koníčky, kamarády. Zájem se tímto mění na povinnost, což by nemělo být cílem vzdělávání na ZUŠ. Mnohým žákům nejde o přípravu na konzervatoř nebo jinou uměleckou školu, ale o schopnost dokázat si po absolvování ZUŠ nebo jakéhokoliv jiného hudebního kroužku zahrát písně třeba na kytaru u táboráku.

3.1.3 Metody rozvíjející motivaci k hudbě

- Rodinné hudební zázemí – rodina, kde se od malička zpívá či hraje aktivizuje dítě k vyhledávání hudebních činností a v dalším rozvíjení v této oblasti.
- Aktivní a zábavné vyučovací hodiny hudební výchovy na ZŠ – výběr různorodých a hlavně aktivizačních metod vedoucích k zapojení co největšího počtu žáků, využívání dostupných hudebních nástrojů, pokusy o živé hraní,

snaha o rovnoměrné zařazování všech činností patřících do oblasti hudební výchovy – tj. činnosti pěvecké, instrumentální, poslechové a rytmicko-pohybové, zařazování aktuálních témat - v hudební výchově se snažíme zařadit i hudbu populární (žáci si např. mohou připravovat referáty o svých oblíbených interpretech včetně ukázky).

- Hudební kvízy, hádanky, rébusy, hry – lze zařazovat jak v hudební výchově na ZŠ, tak v hodinách hudební nauky, tyto metody zakomponované do výuky učiní hodinu zábavnější, spontánnější, zefektivní výuku, poznatky procvičované v kvízech nebo rébusech si děti rychleji a lépe zafixují. Tyto metody lze zařadit v kterékoliv části hodiny, je pouze nutné, aby je měl učitel připravené v záloze k použití.
- Popularizace hudby – neboli zpřístupňování umělecké hudby posluchačům, popularizaci lze provázet opět pomocí hudebních kvízů, a to především v oblasti poslechu, nejedná se o prostý poslech, ale učitel zadává žákům různé úkoly, které mají během poslechu plnit, např. určovat počet nástrojů, rozpoznat nástroje, které hrají, vymezit období, ze kterého právě hraná skladba pochází či definovat nebo přirovnávat právě hrané ukázky ke zvířatům, počasí, pohádkovým bytostem, atd.
- Vnitřní motivace – v průběhu puberty vnější motivace začíná převažovat nad vnitřní, žák si v sobě začíná utvářet systém hodnot, profiluje se jeho osobnost, vytyčuje si zájmy, začíná věci dělat pro svůj dobrý pocit, pro pocity seberealizace, sebeuplatnění, sebeuspokojení. V této fázi se mnoho dětí hlásí do ZUŠ, protože se chce přiblížit svým vzorům, vybírají si hru na nástroj, který si určí sami, který se jim líbí, ne který jim vyberou rodiče, mnoho dětí v období okolo puberty začíná hrát na elektrickou kytaru, elektrické klávesy, basovou kytaru. Výhodou současné technické doby je to, že žákům jejich zájmy plně umožňuje naplnit. Tyto hudební nástroje většinou bývají v ZUŠ k zapůjčení, navíc jsou i finančně dostupné, jejich cena se pohybuje podle kvality od akceptovatelné až po finanční částky, které je rodič ochotný investovat tehdy, když už u dítěte lze vidět výsledky jeho snažení. Zároveň může fungovat příslib nákupu kvalitního nástroje jako silný vnější motivační činitel.

- Učitel HV, učitel ZUŠ – kladně ale i záporně může žáka v jeho přístupu k hudbě ovlivnit jeho učitel. Hovoříme-li o učiteli HV na ZŠ, není ohrožení obzvlášť významné, předpokládá se, že žáci, kteří disponují hudebním talentem a hudba je baví, vyhledávají možnost seberealizace ještě v další instituci a nestačí jim pouze hodina hudební výchovy týdně k plnému uspokojení jejich zájmu. Máme-li na mysli žáka, jenž není hudebně nadaný, hudební výchovu považuje za odpočinkový předmět, ve kterém si napíše úkoly do jiných předmětů, pak má učitel dvě možnosti. Buď přístup tohoto žáka nedokáže změnit, ať už z důvodu stereotypního vedení hodin HV nebo nedostatečným zapojováním žáků ve vyučování nebo díky využívání aktivizačních metod a zábavného vedení hodiny změni žákův pohled na předmět hudební výchovy a na hudbu vůbec. Je žádoucí, aby se učitel nebránil seznámení s hudbou, která je blízká jeho žákům. Artificiální hudba je mladému člověku v této době velmi vzdálená, působí na něj zastarale, nudně. Je třeba tuto hudbu zprostředkovávat žákům zajímavou formou, zmínit např. zajímavosti ze skladatelova života, ne jen diktovat životopisy. Za odměnu každý žák může seznámit učitele se svým vzorem. Jiná situace nastává v ZUŠ nebo např. hudebním kroužku v DDM. Zde se předpokládá, že žák sám o sobě má o hudbu zájem, a proto se chce v této oblasti dále vzdělávat a rozvíjet. Tady by měl učitel, který je vzdělaný i v oblasti hudební pedagogiky a hudební psychologie, zafungovat jako pozitivní motivační činitel, udělat na žáka dojem, ukázat mu cesty, kterými dále jít, jak se nadále rozvíjet a uplatnit svůj talent.

4 REALIZACE HUDEBNÍCH AKTIVIT PRO ŽÁKY ZŠ V KOPŘIVNICI

Ve své práci se zabývám zájmovými aktivitami spojenými s hudbou a orientovanými především na hudební složky jako je sólový a sborový zpěv, individuální hra na hudební nástroj, popřípadě skupinová hra. Přestože bych mohla jmenovat širokou škálu zájmových aktivit z různých oblastí, nebudu se jim v práci více věnovat. Zaměřuji se na cílovou skupinu žáků školního věku, proto hudební kroužky a jiné hudební aktivity adresované starším dětem nebudu zmiňovat.

Poskytováním hudebního vzdělávání a jeho realizací se v Kopřivnici zabývají tři velké organizace. Jsou jimi Základní umělecká škola Zdeňka Buriana, První soukromá základní umělecká škola MIS music o.p.s. Kopřivnice a Dům dětí a mládeže Kopřivnice. Další možností, kde se hudebně realizovat jsou pěvecké sbory při základních školách.

4.1 ZUŠ Zdeňka Buriana, Kopřivnice, příspěvková organizace

Lidová škola umění v Kopřivnici byla zřízena 31. 8. 1989. V roce 1991 byla přejmenována z rozhodnutí MŠMT ČR na Základní uměleckou školu a 11. 1. 1994 byl škole udělen čestný titul Základní umělecká škola Zdeňka Buriana. Základní umělecká škola poskytuje dlouhodobé, systematické a komplexní vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech. Těmito obory jsou obor hudební, obor taneční a obor výtvarný, škola provozuje svou činnost i na odloučených pracovištích ve Štamberku (obor hudební a výtvarný) a v Rybí (obor hudební).

Hudební obor nabízí svým žákům a zájemcům o studium na škole hru na klávesové, smyčcové a dechové nástroje, hru na kytaru, na cimbál a dále hru v několika souborech. Jedná se o smyčcový orchestr, smyčcový soubor a o cimbálovou muziku. Žáci mohou navštěvovat také komorní orchestr. Hudební obor ve školním roce 2012/2013 navštěvuje 300 žáků, přičemž celkově na ZUŠ studuje 689 žáků. Největší zájem je o klavír (94 žáků), dále o zobcovou flétnu (66 žáků) a o housle (62 žáků).

ZUŠ přijímá děti od 5 let do přípravy. V 7 letech začínají studovat v prvním ročníku. Studium je členěno na dva stupně, I. stupeň od 1. do 7. ročníku a II. stupeň od 1. do 4. ročníku. Škola umožňuje i studium pro dospělé, toto je ovšem dražší, protože na dospělé studenty ZUŠ nedostává dotace od kraje. Školné za pololetí pro žáka činí 1 400,-Kč, pro dospělého 4 000,-Kč. Škola bezplatně zapůjčuje ke studiu housle, violoncello, akordeon, trubku, pozoun, lesní roh, klarinet, kytaru a saxofon. Vedoucí hudebního oboru dodává, že pokud žák hraje již druhým třetím rokem, snaží se škola působit na rodiče, aby dítěti zakoupili vlastní nástroj. Žák hudebního oboru navštěvuje hru na nástroj, jehož součástí je také hodina hudební nauky. Od 4. ročníku dochází děti zároveň do některého ze souborů nebo do komorní hry.

Od 1. 9. 2012 vyučuje ZUŠ Zdeňka Buriana podle školního vzdělávacího programu (dále jen ŠVP), který podléhá RVP ZUV. Dle vedoucího hudebního oboru je učení podle ŠVP svobodnější. Učitel může zařadit i učivo, které v původních osnovách nebylo obsaženo a na základních uměleckých školách nebylo zvykem jej vyučovat, jedná se například o jazz, populární hudbu. Výstupy v RVP jsou na konci 7. ročníku. Na otázku, zda většina dětí dojde ve svém studiu až na konec II. stupně, který je ukončen absolventským koncertem, odpovídá, že většina žáků ukončí minimálně I. stupeň. V současné době je velkým trendem nastupovat po ukončení 5. třídy na víceletá gymnázia, to způsobuje, že děti se musí více soustředit na školu a přípravu do výuky a schází jim čas potřebný k přípravě do hudební školy. Toto je jeden z důvodů neúspěšného ukončení, respektive odejití žáka z hudební školy. Další příčinou bývá dozrání do pubescentního věku, nedostatečná motivace a sebekontrola a vlastní disciplína žáka, který nevydrží náročnost přípravy a mnohdy dočasnou ztrátou kontaktu s kamarády právě z důvodu velkého záberu co se časové přípravy týká a studium na ZUŠ vzdá. Těchto žáků ale podle slov vedoucího hudebního oboru není moc a velmi záleží v této chvíli na zafungování rodičů, zda tuto pubertální krizi se svým dítětem překonají či nikoliv. Nemenší, ne-li dokonce zásadnější vliv, především co se motivace týká, zastává učitel. Ten nejen že může žáka motivovat kladně, ale také záporně nebo dokonce mu svým přístupem může hru na nástroj nebo jiné hudební činnosti znechutit a vzbudit v žákovi odpor k hudbě. Každý učitel ZUŠ musí být absolventem konzervatoře.

Ke konci školního roku docházejí učitelé ZUŠ Zdeňka Buriana do školek a lákají ke studiu nové žáčky. Tento nábor je spojen s hudební ukázkou předvedenou studujícími dětmi. Dále škola pořádá Den otevřených dveří, předehrávky a koncerty.

V minulých třech letech nemá škola v hudebním oboru žádného absolventa, jenž by byl přijat ke studiu na konzervatoř. Podle vedoucího hudebního oboru je to tím, že hudební řemeslo není v současné době dostatečně perspektivní.

Motivace žáků hudebního oboru ZUŠ Zdeňka Buriana:

- Škola umožňuje a finančně podporuje účast na soutěžích a přehlídkách nepořádaných MŠMT, na představeních a koncertech pro veřejnost, vystoupení na akcích pořádaných městem, na vernisážích.
- Škola se zasazuje o rozvoj spolupráce s městským komorním orchestrem.
- Škola se snaží jít s dobou, inovuje a rozšiřuje archiv CD a DVD vhodný pro potřeby výuky, nahrazuje zastaralé nástroje novými, např. zakoupením elektrických klavírů, zakoupila notační programy.
- Škola doplnila do všech učeben přehrávače s CD a MP3 přehráváním.
- Škola pořizuje záznamy nejlepších žáků hudebního oboru a věnuje jim je jako dárek, popřípadě je využije ve výuce k motivaci dalších žáků.

4.1.1 Historie školy

Škola byla založena v roce 1954 jako pobočka Hudební školy v Příboře. Byla založena 1 klavírní třída a přípravná hudební výchova. Škola se osamostatnila v letech 1956 – 1958, její první ředitelkou se stala Věra Komárková. Situace školy byla velmi složitá a v roce 1958 se stala opět pobočkou příborské Hudební školy a tou zůstala až do roku 1969. 31. července 1969 byla zřízena Lidová škola umění v Kopřivnici s pobočkou ve Štramberku. Ředitelkou se stala Marianna Procházková. Ve škole byly od tohoto roku průběžně otevřeny 4 obory – hudební, taneční, výtvarný a literárně dramatický. Výtvarný a literárně dramatický obor se v průběhu let několikrát zavíral a opět otvíral. Hudební obor fungoval a funguje po celou dobu od otevření školy až po současnost a je také nejobsazenějším oborem. Do roku 1977 se škola potýká s velikými problémy

týkajícími se školní budovy. Stálá školní budova neexistuje, škola má k dispozici po dvou třídách v různých budovách města, navíc může používat sál v Katolickém domě pro účely tanečního oboru. V jednom období dokonce škola působí v pěti budovách současně. V roce 1977 konečně LŠU získává budovu bývalého městského úřadu, rekonstruuje ji a v září 1977 se zde začíná učit. Po celou dobu až do roku 1989 jsou děti přijímány na základě přijímacích výběrových zkoušek. Roku 1991 se stává novou ředitelkou Hana Vyhlídalová, která usiluje o získání právní subjektivity školy. Navrhuje rozšířit název ze Základní umělecké školy na Základní uměleckou školu Zdeňka Buriana. Tento čestný název škola obdrží až roku 1993. „*Název školy vychází ze skutečnosti, že Zdeněk Burian tuto budovu jako dítě opravdu navštěvoval, a to když ještě sloužila jako pětitřídní obecná škola, kterou v roce 1910 postavil jeho otec Eduard Burian.*“ (Babincová, 2007, s. 58) ZUŠ Zdeňka Buriana v Kopřivnici se těší velké oblíbenosti a patří k nejprestižnějším ZUŠ v okrese Nový Jičín.

Zajímavou informací by mohlo být, že mnoho bývalých absolventů školy se zde po letech vrací a zaujímají role pedagogů. Zmíním např. Filipa Borovského (hra na klavír, současný vedoucí hudebního oboru), Dušan Brus (hra na klavír), Veronika Burýšková (také hra na klavír).

4.2 První soukromá základní umělecká škola MIS music o.p.s. Kopřivnice

Škola byla v Kopřivnici založena v roce 1. 9. 1993. Po celou dobu její existence škola nabízí obor hudební a výtvarný. Školu navštěvuje každým rokem průměrně 430 – 440 dětí, z toho 400 dochází do hudebního oboru. Školné činí 2 600,- Kč na rok. Studium pro dospělé škola neumožňuje. Hudební obor poskytuje výuku hry na dechové, smyčcové, klávesové i strunné nástroje, sólový a sborový zpěv. Velkým lákadlem pro děti může být výuka hry na bicí nástroje. Vyučuje se zde na rozdíl od výše uvedené Základní umělecké školy hře na elektrickou a basovou kytaru. Největší zájem je o zobcové flétny, dále pak a o klavír a kytaru. Také tato škola má své kmenové soubory. Jsou jimi Big Band, jenž má v repertoáru skladby od klasického swingu po současný jazz, Estrádní orchestr Proměny, který je složen především z klávesových a strunných nástrojů a hraje populární skladby světových skladatelů. Dále se škola může pochlubit dívčím pěveckým sborem a pěveckým sborem Gaudium, souborem zobcových fléten

Píšťalky a souborem bicích nástrojů, který už zde funguje od roku 2009. Všechny tyto soubory se účastní mnohých soutěží, přehlídek, vystupují na kulturních akcích v kopřivnickém regionu a škola pořádá také samostatné koncerty.

Podle informací zástupce ředitele a zároveň učitele na klarinet a saxofon většina žáků jejich školy absolvuje minimálně I. stupeň. V mnoha případech žáci úspěšně dokončí i II. stupeň. Za dobu svého působení na škole nezaznamenal výraznější pokles v počtu zájemců o některý z hudebních nástrojů.

Stejně jako ZUŠ Zdeňka Buriana pořádá Mis music náborů v mateřských školách a na prvním stupni základních škol v Kopřivnici. Návštěva MŠ i ZŠ je vždy spojena s praktickou ukázkou hry některým ze stávajících žáků školy, popřípadě i učitelem.

Na škole působí v hudebním oboru 16 stálých a 6 externích učitelů. Vyučuje se také v pobočkách v Šenově u Nového Jičína a ve Štamberku.

V posledních třech letech vykonali úspěšně přijímací zkoušky na konzervatoř v hudebním oboru dva žáci, a to jeden na housle a jeden na flétnu.

4.2.1 Historie školy

Škola byla založena 1. 9. 1993 Ing. Josefem Melnarem, funkci ředitele školy plnil František Mixa. Výuka probíhala v prostorách ZŠ Milady Horákové a nabízeny byly žákům obor hudební, výtvarný a taneční. V roce 1997 transformoval školu její zakladatel na obecně prospěšnou společnost s názvem První základní umělecká škola MIS music, o. p. s. Kopřivnice. Od té doby je ředitelem Petr Suttner. V roce 2003 město Kopřivnice pronajalo škole budovu bývalé mateřské školy, kterou si MIS music zrekonstruovala pro její potřeby a od té doby zde vyučuje. Přestěhováním do nové budovy došlo ke zrušení tanečního oboru, neboť stávající budova nemá k jeho realizaci vhodné prostory.

Přesto, že škola nemá tak dlouhou tradici jako ZUŠ Zdeňka Buriana, i tady se někteří bývalí absolventi vracejí po studiích jako učitelé, např. Michal Holub (hra na klarinet, saxofon), Martin Hrček (hra na bicí nástroje), Zdeněk Hyvnar (hra na trumpetu).

Vznikem soukromé umělecké školy v našem městě se vytvořila zdravá konkurence v oblasti hudební nabídky pro žáky základních škol, přičemž tato neměla vliv na počet žáků navštěvujících ZUŠ ani v prvním roce fungování MIS music a ani v dalších letech nedošlo k poklesu počtu studentů hudebního oboru.

Město Kopřivnice spolupracuje s oběma hudebními školami, školy se podílí aktivní účastí a vystupováním svých žáků a souborů na různých kulturně společenských akcích pořádaných městem, jako jsou oslavy města, vernisáže, seniorská odpoledne, ad. Některé soubory byly reprezentovat Kopřivnici v partnerských městech, kterými jsou Trappes ve Francii, Zwönitz v Německu nebo Congleton ve Velké Británii, Myszków v Polsku a Castiglione del Lago v Itálii.

4.3 Dům dětí a mládeže Kopřivnice

Dům dětí a mládeže je volnočasové zařízení zřízené 1. 1. 2007 městem Kopřivnicí, které dětem nabízí smysluplné trávení volného času přibližně ve 100 různých kroužcích. Mimo těchto kroužků pořádá nespočetně víkendových akcí, řadu soutěží a v letních měsících širokou nabídku příměstských i běžných letních táborů. Všechny tyto aktivity jsou adresovány jak dětem předškolního a školního věku, mládeži, tak dospělým zájemcům a maminkám na mateřské dovolené.

Ve své pravidelné činnosti nabízí DDM Kopřivnice, co se hudební oblasti týká, výuku hry na kytaru, výuku hry na flétnu, od loňského roku také hru na djembe pod názvem CESTA RYTMU hra na djembe a jiné rytmické nástroje a nově také hru na ukulele.

4.3.1 Koprstar

Koprstar, nyní již tradiční soutěž v přednesu populární písně, si vysloužila v Kopřivnici významnou pozici. Letos se konala podevatenácté a je o ni neustále mezi dětmi veliký zájem.

Soutěžní nepostupová přehlídka zpěváků lidové a populární písně Já, písnička odstartovala v 1996, byla určena dětem od předškolního věku až po devatenáctileté.

Konala se v DDM Kopřivnice, trvala dva dny, během nichž všechny děti byly rozděleny do kategorií podle věku. Děti měly možnost zpívat bez doprovodu nebo se doprovodit samy, popřípadě si doprovod přivést s sebou. Po odzpívání všech soutěžících dané kategorie porota složená převážně z učitelů hudební výchovy ocenila drobnými dárky a diplomem děti na prvním, druhém a třetím místě. Všichni účastníci získali účastnický list a malou odměnu. V tomto duchu soutěž pokračovala dál až do roku 2003. Během této doby se pouze poupravil maximální věk soutěžících na 15 let. Několik ročníků mohlo soutěžit v určené kategorii také skupinky.

V roce 2004 se soutěž koná pod názvem MINI SUPERSTAR a pod vlivem masmédií se zvyšuje celková prestiž přehlídky. Soutěž je dvoukolová, opět se soutěží v kategoriích podle věku. Účastníci přednesou dvě písně, jednu dle vlastního výběru a druhou povinnou vybranou ze zpěvníku Já, písnička. Postupující do dalšího kola opět určuje odborná porota. Tito postupující pak ve druhém kole zazpívají svou píseň ve vysílání Kabelové televize Kopřivnice. Po odvysílání pořadu zasílají televizní diváci sms zprávy soutěžícím, kteří se jim nejvíce líbili. Výherce už tedy není určen porotou, ale televizními diváky.

V roce 2008 se na televizních obrazovkách objevuje nový typ pořadu – X-FACTOR. DDM Kopřivnice využívá obrovského zájmu dětí o tuto soutěž a pořádá obdobu soutěže pro kopřivnické děti K-FACTOR. Soutěžící, již jsou opět rozděleni do kategorií podle věku, opět předvedou dvě písně. Jednu dle vlastního výběru, pro doplnění mají připravenou povinnou píseň. V porotě zasedají učitelé hudební výchovy. Deset vybraných finalistů svou píseň zpívá ve vysílání kabelové televize. O vítězi rozhodují diváci. Zájem dětí zúčastnit se této soutěže, zviditelnit se, prezentovat svůj výkon před diváky a porotou, pokusit se o vlastní tvorbu nebo zazpívat si na mikrofon, je tak velký, že se soutěž rozšiřuje o předkola, tzv. castingy, které se konají na jednotlivých základních školách. Z každé školy může postoupit bez ohledu na kategorie do semifinále pouze deset soutěžících. V každé kategorii jsou vyhlášena první tři místa, ale pouze deset zpěváků jde svůj výkon prezentovat do kabelové televize.

Je třeba ocenit práci učitelů hudební výchovy, kteří ve svém volném čase připravují na své základní škole casting, pomáhají dětem s přípravou a doprovody a s vlastní prezentací vybrané písně. Do organizace celé soutěže se zapojuje také JUNIOR TV, která natáčí spoty s lidmi z ulice, předtáčí krátké reportáže, které jsou později

využity v samotném finálovém kole k zesílení celkové atmosféry. V porotě zasedá kromě učitelů hudební výchovy také starosta města. Soutěž probíhá na velmi vysoké úrovni. V roce 2010 se název soutěže pod televizním vlivem mění na KOPRSTAR.

Do přehlídky je zapojeno čím dál více lidí, kromě pořadatelů, moderátoři, Junior TV, porota složená z důvodu objektivitu a nepodjatosti již z lidí nemajících nic společného s hudební výchovou na kopřivnických základních školách, jedním z porotců je opět starosta města, dalšími účastníky jsou děti, které vyplňují celou akci svými tanečními vystoupeními. Akce se přesunula z DDM do kinosálu Kulturního domu Kopřivnice. Porota vybírá v semifinále deset finalistů, ti absolvují před finálovým kolem dvoudenní soustředění, na němž také natočí svůj medailonek, který se pak vysílá v průběhu finále. Celé finále je přenášeno kabelovou televizí, porota již pouze chválí nebo kritizuje. Vítěz je určen počtem sms zpráv, které pošlou diváci na jeho číslo a je vyhlášen na velkém jarním koncertě, který se koná tradičně již každoročně a na kterém vystupuje také pěvecký sbor Kopřivka složený ze všech kopřivnických školních pěveckých sborů. Dále je udělena cena poroty a také cena diváka. O té hlasují diváci přítomní v sále během finálového kola. Prestiž soutěže je velká a každým rokem vzrůstá. Z důvodu obrovského zájmu má každá škola možnost poslat do semifinále pouze procentuelní zastoupení dětí odpovídající počtu dětí navštěvujících danou základní školu.

4.3.2 Písničkový tábor

Písničkový tábor proběhl v roce 2012 již po dvanácté. Opět je pořádán pod hlavičkou DDM Kopřivnice. Tábor trvá osm dní, během nichž se velkou část dne zpívá a hraje. Je nabízen dětem od 6 do 15 let. V roce 2000, kdy se tento tábor začal pořádat, realizoval se pouze jako hudební, postupem času v rámci zvýšení zájmu se tábor proměnil v hudebně-výtvarný.

Táborový program je rozdělen na dopolední a odpolední bloky. Každý tento blok je dále rozdělen na dvě části a ty zahrnují jak složku hudební tak výtvarnou. Děti, které se nezúčastní závěrečného koncertu v roli zpěváků, se podílejí například na výrobě kulis a kostýmů. Cílem tohoto letního tábora je probudit v dětech zájem o hudbu, o zpěv, naučit je správnému dýchání, ukázat práci a nácvik ve sboru, naučit je soustředit

se a poslouchat své okolí a kamarády, najít nové přátele a pomocí hudby se dokázat vyjádřit. Každý z účastníků dostane šanci osahat si hudební nástroje, které jsou na táboře k dispozici. Výsledkem celého týdne je závěrečný koncert pořádaný původně především pro rodiče dětí, ale nyní už i pro širokou veřejnost. Na tomto koncertě vystupují všechny děti. Tohoto tábora se každý rok účastní okolo 40 dětí.

4.4 Pěvecké sbory při ZŠ

Kopřivnice je město rozkládající se v dolině mezi třemi vrcholy, Bílou Horou, Červeným Kamenem a štramberským lomem Kotouč. Přesto, že město není nijak veliké, počet obyvatel dosahuje k 25 tisícům, je tato lokalita svým umístěním a atraktivní nabídkou veškerých služeb velmi lákavá pro rodiny s dětmi.

V Kopřivnici a přilehlých částech se nachází sedm základních škol. Z těchto sedmi škol se čtyři mohou pochlubit školním sborem a jedna hudební skupinou.

Pěvecký sbor na ZŠ Milady Horákové existuje přibližně od roku 2005. Má mezi 20 až 25 dětmi, převážně z prvního stupně. Děti se do sboru hlásí samy. Nějaká velká osvěta na škole nefunguje. Zpívají především děti ze třídy paní učitelky, která sbor vede, nebo ty děti, které učila. Při výběru písní čerpá vedoucí sboru z různých zpěvníků a internetu. Poznává, že je velmi těžké zaujmout rozličné složení zpěváků.

Na ZŠ Emila Zátópka funguje sbor již 8 let. V průměru o něj má každoročně zájem 40 až 50 dětí. Vedoucí tohoto sboru již zakládala pěvecké uskupení několikrát a vždy se dočkali kýženého úspěchu. Při výběru písní čerpá především ze svých návštěv Letní školy hudební výchovy, garantované Společností pro hudební výchovu České republiky v Liberci. Velmi se zasazuje a propojení pěvecké, taneční i doprovodné složky. Se sborem většinou vystupuje doprovodná skupina tvořená žáky ZŠ. Na začátku každého školního roku paní učitelka obchází třídy a nabízí docházení do sboru. Konstatuje, že pokud by záleželo pouze na momentálních hudebních dovednostech dětí, musela by některé z nich do sboru nepřijmout.

Vedení školy sbor na škole vítá a podporuje, za finanční příspěvky soubor pořídil stejná trička a hudební nástroje. Vedoucí sboru je finančně zvýhodněna ve svém

osobním ohodnocení. Největší motivací je pro všechny společné vystupování a setkávání s kamarády. Paní učitelka pořádá před vánočním i jarním koncertem dvoudenní soustředění spojené s přespaním ve škole, což už se stalo nedílnou součástí účasti ve sboru a všechny děti se na něj velmi těší.

ZŠ Alšova sbor nemá, ale zato se může chlubit kapelou Petrklíč, která zde hraje již 16 let. Žáci v kapele hrají na klávesy, zobcové flétny, kytary, jak elektrické tak španělské. Jako podpora jim slouží hudební podklady, které jim chystá jejich vedoucí učitel. Kapela hraje české i světové populární hity.

Na ZŠ 17. listopadu byl pěvecký kroužek založen v roce 2003. Průběžně zpívá kolem 35 dětí. Na začátku každého školního roku obdrží žáci tzv. Informátor s nabídkou kroužků uskutečňovaných na škole. Nabídka se znovu opakuje ústně na třídních schůzkách. Nejvíce se do sboru hlásí děti z 1. až 3. tříd. Ty starší postupně odcházejí. Co se týká výběru skladeb, vedoucí sboru vybírá především skladby rytmické, zábavné, známé, písničky z pohádek a skladby dvojice Svěráka a Uhlíře, čas od času čerpá i z české country. Děti se rády doprovázejí na rytmické nástroje a zobcové flétny. Vedení školy pěvecký kroužek v jeho činnosti v široké míře podporuje, přispívá na něj i finančně. Za získané peníze paní učitelka zakoupila novou kytaru, rytmické nástroje a v letošním roce se pro sbor nechávají vyrobit trička stejné barvy s názvem školy.

ZŠ Sv. Zdislavy existuje sbor již 14 let. Sbor nefungoval po celou dobu jako ustálené těleso, nacvičovalo a zpívalo se nárazově, většinou při nějakých příležitostech, které si vystoupení sboru zasluhovaly (akademie, Den otevřených dveří, Výročí školy). Po celou tuto dobu jej vede stejná osoba. Repertoár vybírá z klasiky, ale čerpá i z umělé a současné tvorby. Písň přednese žákům a závěrečný výběr skladeb je společný. Sbor navštěvuje mezi 25 až 45 žáky, v poslední době je počet ustálen na čtyřicítce. Největší osvětou a lákadlem, proč navštěvovat sbor se stávají především školní vystoupení. Paní učitelka říká, že nikoho nenutí, ale občas za někým zajde a osloví ho. Může se pochlubit i nácvikem muzikálu.

Všechny vedoucí sboru, jež jsem oslovila, se shodují, že největší motivací pro vedení sboru je zájem a nadšení dětí, potlesk publika, a pocit zadostiučinění, když si děti při odchodu ze sboru prozpěvují.

Všechny školní sbory spolu úzce spolupracují. Již tradičními se staly společné jarní a vánoční koncerty, kde vystupují všechny sbory jak jednotlivě, tak společně. Tento až stosedmdesátičlenný pěvecký sbor s příhodným názvem Kopřivka bývá největší odměnou za celoroční práci, jak učitelům, tak zpěvákům, jejich rodičům a posluchačům. Nejčastěji v jeho podání zaznívají písně Zdeňka Svěráka a Jaroslava Uhlíře.

Vedoucí sborů jsou ve dvou případech učitelky prvního stupně, jedna je učitelkou hudební výchovy a jedna učitelkou fyziky a matematiky, ale zároveň absolventkou Lidové konzervatoře v Ostravě ve hře na příčnou flétnu.

4.5 Klub Kamarád

Nízkoprahové centrum zřízené v Kopřivnici v roce 1997, určené dětem a mládeži od 6 do 26 let, které nabízí služby především dětem ze sociálně slabého a sociálně a kulturně znevýhodněného prostředí a romským dětem. V Klubu Kamarád nejsou hudební činnosti hromadně organizované, přesto by bylo chybou toto zařízení nezmínit, neboť poskytuje dětem prostory i podmínky k hudební seberealizaci. Děti si program určují a vymýšlejí samy, jedná se především o poslech a zpěv populární hudby a rapu. Veřejně se prezentují na vlastních akcích. Společně zpívají koledy o Vánocích a různé písně na táborech. Jednou za čas přijíždí do klubu některý z romských souborů a realizuje s dětmi workshop.

Toto zařízení může navštěvovat kdokoliv, kdo má zájem a dodržuje vnitřní řád zařízení. Vstup je anonymní, klient se nemusí prokazovat žádným dokladem, může kdykoliv přijít a kdykoliv odejít.

5 PRAKTICKÁ ČÁST

Cílem této diplomové práce je zmapování možností hudebního vyžití pro žáky základních škol v Kopřivnici a především snaha postihnout hlavní motivy vedoucí k navštěvování hudebních aktivit dětmi příslušného věku. Hudba nás provází v průběhu celého života a její místo v nabídce volnočasových aktivit je nezastupitelné a významné.

Mezi zásadní motivační činitele vedoucí k návštěvě hudebních kroužků nebo základních uměleckých škol patří rodinné prostředí, osobnost učitele, talent a hudební vlohy, později také vnitřní motivy, jako snaha uspět, touha po seberealizaci, či hluboký zájem o hudební oblast. Tento svůj hudební zájem mohou žáci naplňovat v hudebním kroužku, pěveckém sboru nebo základní umělecké škole. V této práci jsou zkoumány hlavní motivy ovlivňující děti ve výběru hudební volnočasové aktivity. Jako nejefektivnější způsob získání potřebných dat se jevílo provést průzkum mezi žáky kopřivnických základních škol navštěvujících některý z hudebních kroužků při DDM, jednu z kopřivnických ZUŠ nebo školní sbor náležející k některé ze základních škol.

Tento průzkum byl prováděn formou dotazníku. Tuto formu šetření jsem zvolila z důvodu možnosti oslovení velkého množství různě starých respondentů a časové efektivity zároveň. Otázky byly z velké části uzavřené, přibližně z jedné třetiny se jednalo o otázky volné. Díky tomu jsem mohla získat alespoň částečně subjektivní odpovědi. Jedna z otevřených otázek jako by kopírovala část otázek uzavřených, což mělo plnit účel získání samostatného vlastního názoru respondentů bez vlivu předepsané nápovědy. Dalším důvodem pro volbu otevřených otázek byla možná široká škála odpovědí, které autorka nemohla předpokládat. Dotazník byl rozdělen podle věku pro mladší děti (6 – 10 let) a pro starší děti (11 – 15 let), a to z důvodu předpokladu, že mladší děti docházejí a volí si své volnočasové aktivity z jiných důvodů, jejich motivy jsou spíše vnější, narozdíl od dětí starších, jejichž motivy účastnit se nejrůznějších aktivit by měly být již z velké části, vyjma sociálních vazeb, vnitřní.

5.1 Výzkumný soubor

Průzkum byl zaměřen na žáky povinné školní docházky navštěvující některou z hudebních aktivit realizovaných v Kopřivnici, hudební kroužek při DDM, ZUŠ Zdeňka Buriana, Kopřivnice, První soukromou základní uměleckou školu Mis music, o.p.s. Kopřivnice nebo některý z pěveckých sborů při základních školách v Kopřivnici. Dotazníkem bylo osloveno celkem 70 respondentů, z toho 35 spadalo do skupiny dětí mladších, tj. období před pubertou (6 – 10 let) a 35 do skupiny dětí starších (11 – 15 let). V dotazníku se projevila poměrová nevyrovnanost v počtu chlapců a dívek. Nejvíce respondentů bylo ve věku 11 až 13 let.

Součástí průzkumu jsou i čtyři krátké strukturované rozhovory vedené se zástupci z řad učitelů, a to vždy s jedním zástupcem z každé instituce nabízející hudební vzdělávání. Tyto rozhovory byly zaznamenány nahrávacím zařízením a měly by poskytnout jakousi zpětnou vazbu, vzhled z druhé strany, reakci a srovnání s odpověďmi dětských respondentů.

5.2 Vlastní průzkum

Dotazník sloužící k získání informací potřebných pro tuto práci byl vytvořen autorkou a obsahoval celkem 14 otázek v kategorii mladších dětí. Z těchto 14 otázek bylo 10 otázek uzavřených a 4 otevřené. Dotazník určený starším dětem obsahoval 22 otázek, z nichž 16 bylo uzavřených a 6 otevřených.

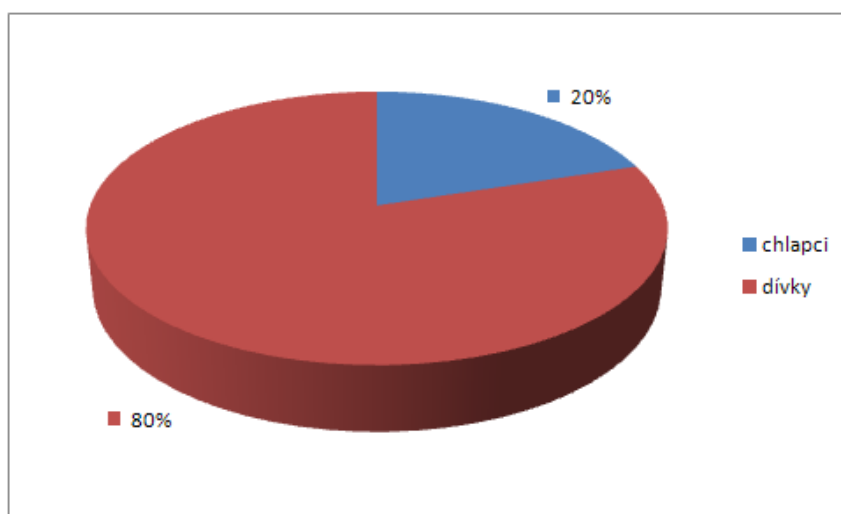
Dotazníkové šetření probíhalo během března 2013 a o jeho rozdělení byli požádáni jednotliví učitelé ZŠ a ZUŠ, několik dotazníků jsem rozdala sama při výuce hudební nauky. Dětem byla vysvětlena možnost označení více než jedné odpovědi, dotazník vyplňovali v hodině, v případě nepochopení nebo nepochopení otázky byl přítomen učitel, aby nejasnosti vysvětlil.

Při zadávání dotazníku jsem zjistila, že některé děti neví, co za instituci vlastně navštěvují, co znamená ZUŠ.

Za podpory učitelky hudební výchovy na ZŠ Emila Zátopka a učitele hry na klarinet z První soukromé základní umělecké školy Mis music se mi podařilo získat zpět vyplněné všechny rozdané dotazníky.

5.3 Výsledky dotazníkového šetření: mladší děti

Do této skupiny jsou zařazeny děti ve věkovém rozmezí šest až deset let. Z celkového počtu 35 respondentů, odpovídalo 7 chlapců a 28 děvčat.

Graf 1: Grafické znázornění počtu mladších dívek a chlapců

Otázka č. 2:

Pravidelně navštěvují:

	Dívky	%	Chlapci	%
Školní sbor	18	51,4	4	11,4
ZUŠ	14	40	5	14,3
Hudební kroužek v DDM	1	2,9	0	0

Tabulka 1: Návštěvnost institucí realizujících hudební aktivity

Z dotazovaných děvčat 18 navštěvuje školní sbor (51,4%), 14 (40%) hudební obor v ZUŠ, čtyři navštěvují také ZUŠ a školní sbor, pouze jedna dívka navštěvuje hudební kroužek v DDM. Z chlapců navštěvují školní sbor čtyři a ZUŠ pět, přitom obě

instituce současně navštěvují dva, což vypovídá o tom, že nabídka hudebních aktivit na ZUŠ nebo školní sbor při ZŠ vedený učitelem hudební výchovy působí na veřejnost stále prestižnějším dojmem než hudební kroužek v DDM, vedený výchovným pracovníkem nebo pedagogem volného času.

Otázka č. 3:

Do školního sboru nebo do ZUŠ chodím, protože:

	Dívky	%	Chlapci	%
Mě to baví	20	57,1	3	8,6
Tam mám kamarády	5	14,3	1	2,9
Protože to chtěli mí rodiče	1	2,9	2	5,7
Protože bych chtěl/a umět dobře zpívat nebo hrát na nějaký hudební nástroj	15	42,9	4	11,4
Protože je tam dobrá paní učitelka	4	11,4	1	2,9

Tabulka 2: Motivy vedoucí k docházení do ZUŠ nebo sboru

Tato otázka se týká přímé motivace, proč děti do sboru nebo do ZUŠ dochází. Odpovědi jedné dívky a dvou chlapců, kteří přiznali, že kroužek navštěvují, protože si to přáli jejich rodiče. Tím je vyvráceno tvrzení, že v období mladšího školního věku děti ve výběru volnočasových aktivit ovlivňují především rodiče. Nejvíce dívčích respondentů, 20, se přiklání k odpovědi, že je tato aktivita baví, zajímá, 15 z nich přiznává, že jedním z důvodů jejich docházení do sboru nebo ZUŠ je to, že by chtěly umět dobře zpívat nebo hrát na vybraný hudební nástroj. U chlapců je motivační činitel úspěšného hraní na nástroj ještě větší než vlastní zábava. Pět dívek a jeden chlapec odpovídají, že kroužek navštěvují především kvůli kamarádům, což dokazuje, že přátelské vazby také prozatím v oblasti motivace nehrají natolik významnou roli.

Otázka č. 4:

Zpíváte doma?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, doma zpíváme s rodiči pravidelně	5	14,3	1	2,9
Ano, zpíváme s prarodiči	2	5,7	1	2,9
Ano, zpívám s bratrem nebo sestrou	7	20	1	2,9
Doma zpíváme příležitostně	16	45,7	3	8,6
Ne, doma nezpíváme	5	14,3	2	5,7

Tabulka 3: Zjišťování hudebního zázemí v rodině

Otázka č. 5:

Umí tví rodiče nebo sourozenci zpívat nebo hrát na nějaký hudební nástroj?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, maminka nebo tatínek umí hrát na hudební nástroj	10	28,6	0	0
Ano, můj bratr nebo sestra chodí taky do sboru nebo do ZUŠ	12	34,3	4	11,4
Ne, u nás doma nikdo na žádný hudební nástroj nehraje	6	17,1	1	2,9
Maminka nebo tatínek umí zpívat, ale na hudební nástroj nehrají	7	20	2	5,7

Tabulka 4: Detailní informace o rodinném zázemí

Otázky 4 a 5 spolu částečně souvisí. Zkoumají vliv rodinného prostředí na výběr volnočasové aktivity v hudební oblasti. Na otázku, zda se doma zpívá, odpovídá nejvíce dívek (16) z 28 dotazovaných a tři chlapci, že doma zpívají příležitostně (například na Vánoce, při oslavě narozenin, na prázdninách). Celkem vysoký počet je rodičů dívek, kteří sami umí také hrát na hudební nástroj, u chlapců žádný z rodičů na hudební nástroj nehraje. U děvčat i chlapců se potvrzuje, že ve většině případů (12 děvčat a 4 chlapci) mají sourozenci v rodině podobné zájmy, pokud začne jeden chodit do ZUŠ, pak začne i ten druhý.

Otázka č. 6:

Chodí tví rodiče na vystoupení vašeho sboru nebo na tvé předehrávky?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, chodí vždy maminka i tatínek	6	17,1	4	11,4
Ano, chodí ten, který má právě čas	18	51,4	2	5,7
Ano, někdy přijdou ale někdy ne	5	14,3	1	2,9
Rodiče na naše koncerty nechodí	1	2,9	0	0

Tabulka 5: Zájem rodičů o žákovské koncerty či předehrávky

Otázka týkající se podpory rodičů docházením na veřejná vystoupení svých potomků dokládá, že ve většině případů rodičům na výsledcích svých dětí záleží a svou přítomností je podporují. Pouze jeden z 35 dotazovaných uvedl, že žádný z jeho rodičů na jeho koncerty nechodí.

Otázka č. 7:

Chodíte s rodiči na koncerty nebo do divadla?

	Dívky	%	Chlapci	%
Chodíme na dětská představení	5	14,3	1	2,9
Chodíme do divadla i na koncerty vážné hudby	5	14,3	2	5,7
Chodíme na koncerty, kde vystupují mí sourozenci	10	28,6	1	2,9
Ne, nechodíme	8	22,9	3	8,6

Tabulka 6: Zjišťování kulturního zázemí

Z otázky zohledňující další rozvoj zájmů v hudební oblasti vyplývá, že u dětí mladšího školního věku a u jejich rodičů se nevyskytuje příliš velký zájem o návštěvy divadel a koncertů, děti spíše upřednostňují účast na koncertě svých sourozenců, popřípadě kamarádů, kde se zákonitě hraje hudba jim blízká, známá. Na koncerty svých sourozenců dochází 10 děvčat z 35, pět z tohoto počtu navštěvuje dětská představení a pět chodí i do divadla nebo na koncerty vážné hudby, u chlapců naopak tři ze sedmi odpověděli, že nikam nechodí.

Otázka č. 8:

Co tě ve sboru nebo „hudebce“ nejvíce baví?

	Dívky	%	Chlapci	%
Že se tam sejdou se svými kamarádkami/kamarády a můžeme si popovídat	5	14,3	1	2,9
Že pak můžeme někde vystupovat	13	37,1	3	8,6
Baví mě zpívání/ hraní	20	57,1	5	14,3

Tabulka 7: Motivy vedoucí k pravidelnému navštěvování ZUŠ nebo sboru

U této otázky zabývající se podrobněji motivačními činiteli vedoucími k návštěvě konkrétních hudebních aktivit a doplňující otázku č. 3 se ukázalo, že v tomto věku (nejvíce 9 – 11 let) již převládá vnitřní motivace nad vnější. Dvacet děvčat a pět chlapců, konstatuje, že je zpívání/ hraní jednoduše baví, což vypovídá o profilaci zájmů a utváření hodnot již v tomto věku. Druhou nejčastější odpovědí, u děvčat 13 a u chlapců pět, bylo přiznání lákavé vidiny veřejného vystoupení, což můžeme považovat za potřebu seberealizace a zviditelnění.

Otázka č. 9:

Pouštíš si doma hudbu, která tě baví, zajímá?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, pouštím si jen takovou, která mě baví	24	68,6	7	20
Je mi jedno, co poslouchám, pořád mám něco puštěného jako kulisu	3	8,6	0	0
Ne, doma neposlouchám žádnou hudbu	0	0	0	0

Tabulka 8: Zjišťování zájmu o konkrétní preferovaný druh hudby

Na otázku č. 9 týkající se toho, zda děti hudebně aktivní preferují hudbu jim blízkou anebo poslouchají cokoliv, vyšel najevo překvapivý výsledek. Zvláště v této moderní době, která skýtá všelijaké technické vymoženosti, by se předpokládalo, že děti mají doma stále puštěný nějaký hudební program v televizi nebo poslouchají různé skladby, které si navzájem přeposílají spíše ze zajímavosti než ze zájmu. Výsledek je

ale téměř sto procentní, 24 dívek z 27 (88,9% ze všech dotazovaných dívek) a všech sedm dotazovaných chlapců (100% z dotazovaných chlapců) poslouchá pouze hudbu, která je zajímavá.

Otázka č. 12:

Zabírá ti příprava do „hudebky“/ sboru hodně času?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, musím cvičit každý den, radši bych měl/a víc volného času	3	8,6	2	5,7
Ano, zabírá mi hodně času, ale nevadí mi to, protože mě to moc baví	11	31,4	1	2,9
Nezabírá, ve volném čase moc necvičím	13	37,1	4	11,4

Tabulka 9: Zjišťování množství stráveného času přípravou do ZUŠ nebo sboru

Výsledky otázky č. 12, která zkoumá vliv návštěv hudebního kroužku a přípravy do něj na volný čas. V teoretické části jsem zmiňovala možné negativní působení na žáky zapříčiněné přehnanými nároky ze strany učitele ZUŠ. Tato obava se nepotvrdila, snad se plynutím doby změnil i přístup k žákům z autoritativního, zaměřeného pouze na měřitelné výsledky, na demokratický a především individuální přístup k žákovi, kdy hlavním cílem je harmonický rozvoj osobnosti a docílení jakési samostatnosti v oblasti hudby a schopnosti dalšího samostatného sebevzdělávání a rozvoje. 11 dívek z celkového počtu 27 a pouze jeden chlapec odpověděl, že cvičení do hudebního kroužku jim zabírá dost času, ale vzhledem k faktu, že je tato činnost baví, to nevadí. 13 dívek a čtyři chlapci odpověděli, že cvičením moc času netráví. Pouze tři dívky a dva chlapci si ztěžují na nedostatek času způsobený nutností připravovat se a cvičit.

Otázky č. 10, 11, 13 a 14 byly volné. Děti se ve svých odpovědích většinou opakovaly, shodovaly.

Na otázku č. 10:

„Jakou hudbu máš nejraději? Co rád/a posloucháš?“, byly nejčastější odpovědi: Ewa Farná, Selena Gomez, Tomáš Klus, písničky z pohádek, lidová hudba, Děti Ráje od Michala Davida. Zaujaly mě odpovědi: „Nejradši poslouchám ABBU.“ Tato odpověď je zajímavá především vzhledem k věku respondenta, jednalo se o šestiletou dívku. Další, tentokrát 11-ti letá dívka, na tuto otázku odpověděla: „Poslouchám to, co mám v mobilu nebo v MP3.“ Jeden respondent hodnotil jako své nejoblíbenější písničky ze sboru. Několik dětí odpovědělo, že neví, jakou hudbu mají nejraději.

Otázka č. 11:

Co nejraději děláš ve volném čase?

U této otázky se v odpovědích opakovalo kreslení, čtení, chození ven s kamarády, ve dvou případech krasobruslení, počítač. U dětí, které navštěvují ZUŠ, se mezi oblíbenými činnostmi objevuje hra na nástroj.

Otázka č. 13:

Jaké máš další koníčky kromě hudby?

Děvčata hodně odpovídala tancování, kreslení, vyrábění z bužírek, častá byla i odpověď skaut a sport, chození ven, u chlapců převládala odpověď počítač, skaut, sport. Touto otázkou jsem chtěla získat přehled o dalších zájmech u dětí, které se věnují hudebním aktivitám. Záměrně jsem otázku položila takto, abych zamezila odpovědím, které by opět zahrnovaly hudební aktivity, jak by tento dotazník předpokládal. Hudební oblast mohli respondenti zahrnout v předchozí otázce.

Otázka č. 14:

Proč sis vybral zrovna tento nástroj/ zpěv?

Mezi odpověďmi typu, líbí se mi, se našlo i pár zajímavých, mnohdy i vtipných sdělení.

„Klavír je nejlehčí na hraní, protože má tóny hned popořadě.“

„Dostala jsem klávesy na Vánoce.“

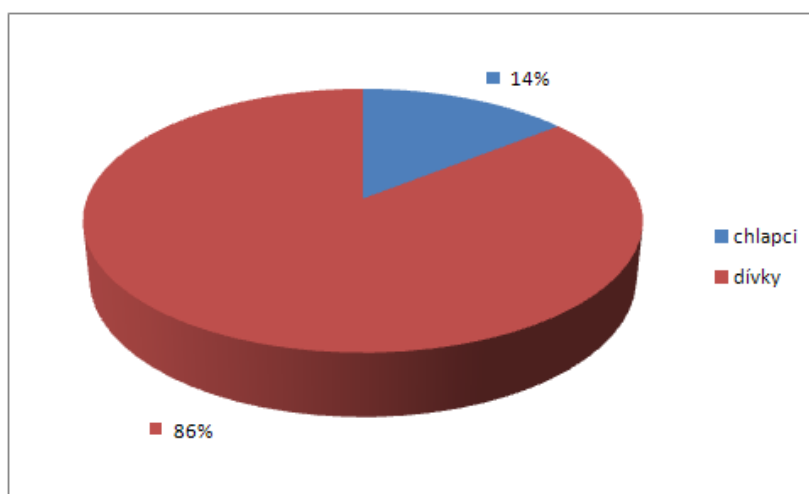
„Tento nástroj (flétna) je pro náš byt vhodný.“

„Vždy mě rozesměje, když mi ségra řekne, ať jdu vrzat jinam.“ (housle)

„Mamka chtěla, ať chodím na klavír, já chtěla na klarinet, protože chci hrát na saxofon, tak hraju na oboje.“

5.4 Výsledky dotazníkového šetření: starší děti

V této části jsou zpracovány odpovědi žáků ve věku mezi jedenácti a patnácti lety. Z celkového počtu 35 respondentů odpovídalo pět chlapců a 30 děvčat. Otázky, týkající se rodinného zázemí a zájmu o určitý hudební žánr, byly pro obě věkové skupiny stejné.

Graf 2: Grafické znázornění počtu starších dívek a chlapců

Otázka č. 2:

Pravidelně navštěvuji:

	Dívky	%	Chlapci	%
Školní sbor	23	65,7	2	5,7
Základní uměleckou školu	18	51,4	4	11,4
Hudební kroužek v DDM	1	2,9	0	0
Mám svoji kapelu, jsem členem nějaké skupiny	10	28,6	3	8,6

Tabulka 10: Navštěvnost jednotlivých institucí nabízejících hudební vzdělání

Z 30 dívek jich nejvíce, tj. 23 navštěvuje pěvecký sbor, 18 z nich chodí do ZUŠ, přičemž 12 z nich realizuje obě aktivity zároveň. Vysoké je i číslo shrnující počet dívek, jež jsou členkami nějaké skupiny či kapely. Vzhledem k malému počtu dotazovaných chlapců jsou výsledky následující. Dva z hochů dochází současně do sboru, ZUŠ a

zároveň jsou členy nějaké skupiny, jeden je pouze členem nějaké skupiny a dva navštěvují pouze ZUŠ.

Otázka č. 3:

Do školního sboru nebo do ZUŠ chodím, protože

	Dívky	%	Chlapci	%
Mě to baví	26	74,3	4	11,4
Tam mám kamarády	7	20	1	2,9
Protože to chtěli mí rodiče	2	5,7	0	0
Protože bych chtěl/a umět dobře zpívat/hrát na hudební nástroj	11	31,4	3	8,6
Protože je tam dobrá paní učitelka	5	14,3	1	2,9

Tabulka 11: Motivy vedoucí k docházení do ZUŠ nebo sboru

U této otázky stejně jako u mladších dětí byla nejčastější odpověď za a), a to u děvčat 26 z 30, což činí 74,3% a u chlapců čtyři z pěti. Druhé místo také stejně jako u mladších dětí obsadila odpověď za c), a to v počtu 11 dívek a tří chlapců. Zvláštní je, že pouze sedm dívek a jeden chlapec ve své odpovědi zdůraznilo význam kamarádských vazeb.

Otázka č. 4:

Zpíváte doma?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, zpívám s maminkou nebo s tatínkem	9	25,7	2	5,7
Ano, zpíváme si s babičkou	1	2,9	2	5,7
Ano, zpívám s bratrem nebo sestrou	9	25,7	2	5,7
Zpíváme pouze příležitostně	9	25,7	0	0
Ne, doma nezpíváme	4	11,4	2	5,7

Tabulka 12: Průzkum hudebního zázemí rodiny

Otázka č. 5:

Umí tví sourozenci zpívat nebo hrát na nějaký hudební nástroj?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, maminka nebo tatínek umí hrát na hudební nástroj	9	25,7	2	5,7
Ano, můj bratr/sestra chodí taky do sboru/ZUŠ	6	17,1	1	2,9
Ne, u nás doma nikdo na žádný hudební nástroj nehraje	9	25,7	2	5,7
Maminka nebo tatínek umí zpívat, ale na hudební nástroj nehrají	3	8,6	0	0

Tabulka 13: Detailní zkoumání hudebního profilu rodiny

Otázky č. 4 a 5, zjišťují, zda to, že se doma hraje či zpívá ovlivňuje výběr právě hudebních volnočasových aktivit, zda na volbu, jestli navštěvovat ZUŠ či ne má vliv hudebně založené rodinné prostředí. V odpovědích se ukazuje celkem vysoký počet rodičů, téměř jedna třetina, kteří sami také hrají na hudební nástroj. U šesti dotazovaných dívek a jednoho chlapce navštěvuje ZUŠ nebo sbor také některý ze sourozenců, což stejně jako u mladších dětí dokládá vliv sourozeneckých vazeb a následování jednoho sourozence druhým ve výběru kroužků.

Otázka č. 6:

Zpívá nebo hraje někdo z tvých kamarádů?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, zpívá/hraje se mnou můj nejlepší kamarád	20	57,1	2	5,7
Ano, zpívá se mnou ve sboru pár spolužáků ze třídy	14	40	2	5,7
Ano, do hudebky chodí i pár známých	14	40	2	5,7
Ne, nikdo z mých kamarádů se mnou nezpívá/nehraje	0	0	1	2,9

Tabulka 14: Motivy spojené se sociálními vazbami

Společné docházení 57% nejlepších kamarádek u dotazovaných děvčat dokládá, že v tomto věku jsou sociální kontakty u dětí velmi důležité. Ty potřebují mít pocit, že se na věcech podílejí společně, mají co řešit, mají podobné nebo stejné cíle. Přítomnost některého z kamarádů může hrát při docházení do kroužku významnou roli.

Otázka č. 7:

Chodí tví rodiče na vystoupení vašeho sboru?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, chodí vždycky maminka i tatínek	7	20	3	8,6
Ano, chodí ten, který má právě čas	15	42,9	2	5,7
Ano, někdy přijdou, ale někdy ne	10	28,6	1	2,9
Rodiče na naše koncerty nechodí	0	0	0	0

Tabulka 15: Zjišťování zájmu o veřejná vystoupení žáků ze strany rodičů

Stejně jako v dotazníku pro mladší děti, všichni žáci ve výsledku odpověděli, že jejich rodiče na předehrávky či koncerty přichází své děti povzbudit, ujišťují je, že mají o jejich konání a o ně samotné zájem.

Otázka č. 8:

Chodíte s rodiči na koncerty nebo do divadla?

	Dívky	%	Chlapci	%
Chodíme na dětská představení	3	8,6	1	2,9
Chodíme do divadla i na koncerty vážné hudby	6	17,1	3	8,6
Chodíme na představení, kde vystupují mí sourozenci	6	17,1	2	5,7
Chodíme na koncerty, které se konají venku	7	20	2	5,7
Ne, nechodíme	10	28,6	1	2,9

Tabulka 16: Zjišťování dalšího kulturního rozvoje dětí

28,6% z dotazovaných dívek, tedy poměrně vysoké číslo, odpovědělo, že na koncerty nechodí. Druhou nejčastější odpovědí u děvčat byla odpověď d), a to v počtu sedmi děvčat. Tato odpověď předpokládá návštěvu venkovních koncertů populární nebo jiné hudby, většinou spojených s jinou akcí, např. oslavami města, poutí, atd. Tyto akce jsou pro děti staršího školního věku lákadlem a nepohrdnou jimi ani rodiče, většinou se jich účastní celé rodiny.

Otázka č. 9:

Co tě ve sboru/ v „hudebce“ nejvíce baví?

	Dívky	%	Chlapci	%
Že se tam sejdou se svými kamarády/ kamarádkami	11	31,4	3	8,6
Že pak můžeme někde vystupovat	9	25,7	2	5,7
Baví mě zpívání/ hraní	22	62,9	3	8,6
Že zpíváme i písně, které jsou moderní a líbí se mi	14	40	0	0

Tabulka 17: Konkretizování motivů vedoucích k docházení do ZUŠ nebo sboru

Dvě třetiny dotázaných na otázku, proč chodí do ZUŠ/ sboru odpovídají, že je to z důvodu zájmu, což opět dokládá vliv vnitřní motivace vykonávat takovou činnost, která člověka baví, hodnotí ji pozitivně. Navíc 14 dotazovaných děvčat hodnotí jako přínosný výběr skladeb prováděných se sborem nebo v ZUŠ.

Otázka č. 10:

Posloucháš doma cíleně hudbu, která tě zajímá?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, poslouchám jen hudbu, která mě baví, stahuji si písničky, které se mi líbí	19	54,3	4	11,4
Je mi jedno, co poslouchám, hudbu mám jako kulisu, pořád mám něco puštěného	12	34,3	1	2,9
Ne, doma neposlouchám žádnou hudbu	0	0	0	0

Tabulka 18: Zjišťování upřednostňování oblíbené hudby

Tato otázka zjišťuje, zda hudebně aktivní děti upřednostňují poslech nějaké konkrétní hudby, nebo poslouchají cokoli. V současné době je moderní mít pořád sluchátka na uších a stále něco poslouchat. Oproti odpovědím mladších dětí se výrazně zvýšil počet odpovědí potvrzující tuto teorii. Nejčastější odpovědí, stejně jako u mladších dětí, zůstala odpověď za a), která konstatuje, že dotazovaní při poslechu upřednostňují hudbu, která je jim blízká.

Otázka č. 11:

Chtěl by ses hudbou zabývat i později, až dokončíš základní školu?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, chtěl/a bych jít na konzervatoř a hudbě se věnovat profesionálně	8	22,9	1	2,9
Ano, chtěl/a bych si založit nebo být členem nějaké kapely	8	22,9	3	8,6
Ano, chtěl/a bych se nadále věnovat zpívání	10	28,6	0	0
Ne, dále se chci věnovat jiným koníčkům	0	0	0	0
Zatím nevím	7	20	0	0

Tabulka 19: Zjišťování hudební profilace žáků

Osm dívek z 30 dotazovaných a jeden chlapec tvrdí, že by se rádi v budoucnu věnovali hudbě profesionálně. Pokud dítě staršího školního věku navštěvuje ZUŠ, tak se již předpokládá hlubší zájem o daný obor. Otázkou zůstává, zda toto dítě pouze chce, ale také zda splňuje předpoklady k tomu stát se profesionálním hudebníkem. Osm dívek a tři chlapci z 35 by rádi byli členy nějaké skupiny, což také vyjadřuje zájem o hudební oblast. Hlavním problémem po absolvování ZUŠ bývá uplatnění jednotlivých absolventů, kteří nechtějí pokračovat ve hře na nástroj nebo ve zpěvu profesionálně, ale zároveň ukončením docházky do hudební školy ztrácí možnost se hudebně realizovat. Třetina z dotazovaných vyjadřuje touhu po určité formě uplatnění.

Otázka č. 16:

Sleduješ v televizi hudební soutěže? (Superstar, Hlas, Česko Slovensko má talent)

	Dívky	%	Kluci	%
Ano, tyto pořady vždycky sleduji	14	40	1	2,9
Na tyto pořady se občas dívám	16	45,7	2	5,7
Ne, tyto pořady nesleduji	0	0	2	5,7

Tabulka 20: Zjišťování sledovanosti hudebních pořadů v masmédiích

U hudebně aktivních osob se očekává, že je pěvecká nebo jiná hudební soutěž zaujme, ať již z důvodu zvědavosti, srovnání nebo kritiky. Současný mediální trh se zdá být těmito typy soutěží přesycen, přesto neztrácejí na sledovanosti, což dokazuje 40% dotázaných děvčat, jež se na tyto pořady vždy dívají, zbytek (45,7%) přiznává, že se dívá občas. Dva z pěti dotázaných chlapců se na typ tohoto pořadu nedívají nikdy.

Otázka č. 17:

Chtěl/a by ses sám/sama do některé z těchto soutěží přihlásit?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, moc bych si chtěl/a takovou soutěž vyzkoušet a zjistit, jak bych dopadl/a	6	17,1	2	5,7
Chtěl/a bych to zkusit, ale myslím, že bych neměl/a moc velké šance	11	31,4	1	2,9
Ne, do takové soutěže bych se nikdy nepřihlásil/a	13	37,1	2	5,7

Tabulka 21: Zjišťování osobního zájmu přihlásit se do veřejné pěvecké soutěže

Otázka č. 18:

Účastnil/a ses už někdy kopřivnické soutěže Koprstar?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, účastnil/a jsem se jí už několikrát, dokonce jsem byl/a vybrán/a do finále	5	14,3	0	0
Ano, soutěže jsem se účastnil/a, ale nepostoupila jsem do finále	13	37,1	3	8,6
Ne, této soutěže jsem se neúčastnil/a	12	34,3	2	5,7

Tabulka 22: Zjišťování účasti v kopřivnické pěvecké soutěži Koprstar

Otázky č. 17 a 18 spolu částečně souvisí. V teoretické části jsem zmiňovala kopřivnickou alternativu pěvecké soutěže, která se pod vlivem oblíbené televizní předlohy konala letos už po devatenácté. Pět z 30 dotazovaných děvčat odpovědělo, že se Koprstar zúčastnilo a postoupilo do finále, 13 dotazovaných se téže soutěže účastnilo, ale do finále vybráno nebylo. Jejich součet, tedy 17 dívek, téměř odpovídá součtu děvčat (18), které na otázku č. 17 odpovědělo, že by takovou televizní soutěž rády vyzkoušely. Koprstar se zúčastnili také tři chlapci z pěti dotazovaných a dva se této soutěže nezúčastnili, kdy tento počet odpovídá počtu chlapců, kteří by se nikdy do takové soutěže nepřihlásili.

Otázka č. 19:

Kde je tvým hudebním vzorem?

	Dívky	%	Chlapci	%
Zpěvák nebo zpěvačka populární hudby	19	54,3	1	2,9
Hudební skladatel	3	8,7	0	0
Můj učitel nebo moje učitelka z hudebky nebo hudební výchovy	10	28,6	3	8,6
Můj rodič nebo kamarád, který se hudbě věnuje	2	5,7	0	0

Tabulka 23: Zjišťování hudebního vzoru

V moderní době se nelze divit, že největšími vzory v hudební oblasti jsou pro 19 dívek a jednoho chlapce zpěváci nebo zpěvačky populární hudby. Významným číslem je ale i téměř jedna třetina dotazovaných dívek a víc než jedna polovina dotazovaných chlapců, kteří považují za svůj hudební vzor svého učitele.

Otázka č. 20:

Zabírá ti příprava do ZUŠ/ sboru hodně času?

	Dívky	%	Chlapci	%
Ano, musím hodně cvičit, radši bych měl/a více volného času i na jiné	2	5,7	1	2,9

koníčky				
Ano, příprava mi zabírá hodně volného času, ale hudba mě baví, tak mi to nevadí	15	42,9	2	5,7
Ne, přes týden moc necvičím	13	37,1	2	5,7

Tabulka 24: Zkoumání množství času stráveného přípravou do ZUŠ nebo sboru

Výsledky poslední otázky procentuelně téměř korespondují s výsledky této otázky u mladších dětí. 15 děvčat a dva chlapci konstatují, že příprava do ZUŠ jim zabírá dost času, ale tento je vyvážen jejich zájmem o tuto oblast, 13 dívek a 2 chlapci přiznávají, že se cvičení a přípravě nevěnují tolik, aby je tato činnost časově omezovala.

Otázka č. 12:

Co bys potřeboval k tomu, aby ses mohl/a hudbě pořádně věnovat?

U této otázky se mnoho odpovědí opakovalo, požadavek byl kladen na více volného času, hudební sluch, dobrý hlas. Jeden z hochů dokonce zmiňoval v tomto případě potřebu rozumných kamarádů, což by částečně mohlo dokladovat fakt, že na děti navštěvující ZUŠ je ostatními žáky pohlíženo trochu s despektem.

Další dotázaní uváděli: dobré známky, vlastní nástroje, kapelu, popularitu, podmínky, čas na trénování nebo nechodit do jiných kroužků.

Z odpovědí vyplývá, že dotazovaní žáci si plně uvědomují jakousi zodpovědnost, kterou přináší hudební profese, není to jen o talentu, i talentovaný žák musí cvičit a učit se, aby se mohl dále rozvíjet.

Otázka č. 13:

Pokud hraješ na hudební nástroj, máš doma svůj vlastní nebo půjčený?

68, 6% z dotázaných má svůj vlastní nástroj, dva žáci napsali, že hrají na nástroj vypůjčený, v jednom případě se jednalo o klarinet a ve druhém o syntezátor. I přesto takto vysoké procento kladných odpovědí hodnotí finanční dostupnost hudebních nástrojů v současné době jako velmi vysokou.

Otázka č. 14:

Jakou hudbu máš nejraději? Co rád/a posloucháš?

V této otázce týkající se hudebního vkusu žáků staršího školního věku se ukázalo, že zřejmě momentálně neexistuje nějaká výrazná ikona, kterou by většina dětí obdivovala. Dvakrát se objevila Ewa Farná, dvakrát Mike Spirit, v ostatních případech odpovídali respondenti spíše obecně, pop, rock, moderní hudba.

Otázka č. 15:

Co děláš nejraději ve svém volném čase?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda žáci svou hudební aktivitu zahrnují do oblasti trávení volného času nebo k ní přistupují spíše jako k povinnosti. Z odpovědí jasně vyplynulo, že hra na nástroj nebo zpěv je pro děti zároveň koníčkem. Téměř všichni zahrnuli do odpovědi výrazy jako hudba, zpívání, hra na nástroj, kytara, klavír, muzika, poslouchání písniček, bubnování.

Mezi zajímavé odpovědi řadím:

„Ležím na posteli a zpívám.“

„Bruslím a přitom poslouchám hudbu.“

Dalšími volnočasovými aktivitami bylo navlíkání korálek, pletení z bužírek, tanec, četba, kamarádi, počítač.

Otázka č. 21:

Jaké jsou tvé další koníčky kromě hudby?

Záměrně tedy následovala otázka, týkající se jiných zájmů než je právě hudba.

Nejčastější záliby: florbal, chat, plavání, skaut, capoeira, kreslení.

Zajímavá odpověď: „Žádné jiné zájmy nemám, pouze hudbu, a to zpěv sólový, zpěv sborový a flétnu.“ Tato dívka patřila do skupinky 3 respondentů z celkového počtu 35, kteří na otázku č.20 odpověděli, že jim příprava do ZUŠ zabírá hodně volného času a radši by se místo toho věnovali také jiným koníčkům.

Otázka č. 22:

Proč sis vybrala/a právě tenhle nástroj/ zpěv?

„Protože jsem si řekl, že bych mohl uspět.“ (klarinet)

„Líbí se mi a baví mě na něj hrát.“ (klavír)

„Má vábivý zvuk.“ (kytara)

„Je to cool.“ (bicí)

„Nehraje na něj každý.“ (příčná flétna)

„Ve školce jsem měla problém s dýcháním, od té doby hraji na flétnu.“

Dívka, která hraje zároveň na klavír i na flétnu:

○ „Dala mi ho babička a klavír jsem si později velmi oblíbila.“

○ „Jednou na oslavě jsem slyšela hrát sestřenicí a chtěla jsem taky tak hrát.“
(flétna)

„Protože mě to baví a hudbu a zpěv budu nejspíš potřebovat ke svému budoucímu povolání.“

„Baví mě zpívat a ke zpěvu na konzervatoři je klavír povinný.“

Zvláštní důvod:

○ „Ať nemusím být doma.“

Protože jsem v dotazníkových otázkách nezahrnula oblast negativní motivace, negativních motivačních činitelů, požádala jsem dodatečně dotazované žáky, aby mi metodou volného psaní odpověděli na otázku, co by chtěli změnit na hodinách HV nebo, co by chtěli dělat jinak.

Mnoho žáků odpovědělo, že by nedělali žádnou změnu. U těch, co by změnu vítali, kritika padla na volbu skladeb, požadavek na zpěv jiných modernějších písniček. Celkem vysoký počet žáků by si přál víc hrát na hudební nástroje. Negativně bylo hodnoceno přepisování písní do sešitů, notové diktáty, učení se písní za domácí úkol.

5.5 Strukturované rozhovory se zástupci jednotlivých institucí

5.5.1 Mgr. Eva Nedjalková

Učí na ZŠ Emila Zátopka v Kopřivnici matematiku a hudební výchovu na druhém stupni. Není aprobovaná učitelka HV, má vystudovanou Lidovou konzervatoř v Ostravě, obor příčná flétna. Od roku 1999 vyučuje na ZŠ a na škole vždy fungovala jako jediná učitelka HV. Vede školní pěvecký sbor a současně působí jako vedoucí pěveckého sboru Kopřivka, který je složen ze všech kopřivnických školních sborů. V létě se velkou měrou podílí na organizování písničkového tábora. Hraje v country kapele Kondoři.

Proč si myslíte, že se na ZUŠ nebo do pěveckých sborů hlásí o mnoho více děvčat než chlapců?

Nevím proč, ale když o tom člověk přemýšlí, tak tancování a takový nějaký vztah k umění vždycky byl více přisuzován holkám, kluci byli vždy směřováni spíš ke sportu. Ale když už nějaký kluk chodí, tak u toho většinou vydrží. Holek strašně moc odpadne. Na hudebním táboře máme 40 děcek a když je z toho 10 kluků, tak jsme rádi. Holky jsou od přírody ukázněnější, člověk ji u toho udrží, ale kluk když začne vyvádět a ještě třeba nemá štěstí na učitele, tak ho málokdy u toho udržíš.

Změnil se nějak přístup dětí za tu dobu, co učíte? A v čem?

Jsou pasivní. Do určitého věku, když jim nabídneš tu aktivní možnost výuky, tak je to pořád baví, ale pak přijde puberta a už je nebaví téměř nic. Navíc nejsou schopni kázně. Třeba hrát v celé třídě na nástroje je téměř nereálné, pokud nemáš tu kázeň, ale hrát je baví, to zase jo.

Myslíte, že hudební rodinné zázemí ovlivňuje hudebnost dětí? Jsou důležitější hudební vloh, talent nebo píle?

Určitě je hudební zázemí ovlivňuje, ty hudební vloh jsou důležité, ale mám pocit jako by postupem času vymizely a pak už to dítě ať bylo jak bylo nadané, nic s ním nenaděláš. A jiné dítě, které není tak nadané, ale dře, tak ve výsledku může být o mnoho lepší.

Co podle vás může žáka při navštěvování hudebních aktivit demotivovat, otrávit?

Já si myslím, že do určitého věku ty děcka baví hrát jen tak pro sebe, pro maminku, ale ve chvíli, kdy už jim tohle nestačí, tak pokud se nechytanou nějaké skupiny, tak skončí, a zase kdo se té skupiny chytne, tak přejede pubertu a hraje dál. Určitě by je otrávil, kdybys po nich požadovala plno hudební teorie, oni na to přijdou až časem, že je to taky důležité.

Proč nemáte vystudovanou hudební výchovu?

Protože kombinace s matematikou nebyla. Já jsem chtěla studovat matematiku, ale ta tenkrát byla jen s fyzikou nebo chemií. Já jsem jinak chtěla studovat hudebku, ale to bohužel nebylo. Tak jsem si nakonec udělala tu Lidovou konzervatoř a teď mi vlastně hudební výchova zabírá polovinu úvazku.

5.5.2 Pavel Pístecký

Učí hru na klarinet a saxofon, zároveň vykonává funkci zástupce ředitele na První soukromé základní umělecké škole Mis music, o.p.s. Koprivnice. Současně vede Big Band Pavla Písteckého složený ze současných i bývalých žáků školy. Učitelské povolání vykonává přes čtyřicet let.

Proč si myslíte, že se na ZUŠ nebo do pěveckých sborů hlásí o mnoho více děvčat než chlapců?

Já si nemyslím, že bychom měli na škole více děvčat než kluků. Vzhledem k tomu, že se učí kytary, a děláme tu i populární muziku, tak si myslím, že je to vyrovnané, že ten zájem je z obou stran tak stejný.

Změnil se nějak přístup dětí za tu dobu, co učíte? A v čem?

Změnil se v tom, že jsou víc líní, než bývali. Dostupná technika, počítače a různé jiné lákadla, které s tím souvisí a možnost přístupu k hudbě, že si cokoliv mohou

pustit doma a že touto cestou zjistí, co jednotlivý nástroj obnáší, jim všechno strašně ulehčuje a jejich zájem klesá. Nemají snahu sami objevovat.

Myslíte, že hudební rodinné zázemí ovlivňuje hudebnost dětí? Jsou důležitější hudební vlohy, talent nebo píle?

Určitě, hudební zázemí ovlivňuje konání dětí, to, že se hlásí do ZUŠky. Babičky chtějí mít pokračovatele, chtějí dodržet rodinnou tradici. Důležité jsou obě dvě složky, ale z mých zkušeností vyplývá, že u talentovaných dětí to jde dobře tak do 12 až 14 let a pak se to střídá, to znamená, že ti, co byli pilnější dosáhli lepších výsledků než ti, co byli talentovaní.

Co podle vás může žáka při navštěvování hudebních aktivit demotivovat, otrávit?

Chování svých spolužáků, přístup učitele, nevhodně volený repertoár, ke každému žákovi je třeba přistupovat individuálně, zkoumat jejich rodinné zázemí, k čemu inklinují, eventuálně mu pustit nějakou muziku a posléze po překonání tady té rutiny, řemesla, pak mu eventuálně dát na výběr, co by jeho samotného zajímalo.

5.5.3 Bc. Marcela Nedjalková

Již 15 let vede kroužek flétniček v DDM. Má bakalářský titul z oboru speciální pedagogika a logopedie. Absolvovala střední pedagogickou školu. Je hlavní organizátorkou pěvecké soutěže Koprstar.

Proč si myslíte, že se na ZUŠ nebo do pěveckých sborů hlásí o mnoho více děvčat než chlapců?

Proč chodí víc holek než kluků, no zřejmě asi proto, že když nastupují do kroužku, tak jsou to vlastně žáci prvního stupně a ti kluci jsou živí, lítají, pro kluky volí rodiče radši nějaký sportovní kroužek než nějaký tvořivý hudební, v divadle je to totéž, tam mám taky mnohem více holek než kluků.

Změnil se nějak přístup dětí za tu dobu, co učíte? A v čem?

Řekla bych, že přístup dětí se nezměnil, to spíš přístup rodičů. Vždycky je to tak, že ty děti se samy neučí, rodiče jim musí určit režim, a zdá se mi, že kdysi rodiče více drželi děti zkrátka.

Myslíte, že hudební rodinné zázemí ovlivňuje hudebnost dětí? Jsou důležitější hudební vlohy, talent nebo píle?

Rodinné zázemí určitě ovlivňuje hudebnost dětí. Důležitější jsou samozřejmě hudební vlohy, to jde vidět, že děti dodržují rytmus, dokáží zahrát, jde jim to samo, ale mám tam děti, které se svou pílí vybrousili tak, že jsou lepší než děti, které mají hudební vlohy, ale necvičí tolik. Takže když se objeví dítě, které má talent a k tomu se přidá píle a podpora rodičů, že jim umožní cvičit, tak pak je to ideální spojení. Není jednoznačné, že ten kdo má talent, tak je vždycky nejlepší.

Co podle vás může žáka při navštěvování hudebních aktivit demotivovat, otrávit?

Přílišné nároky, rychlý postup, přísnost a přístup rodičů. Já jsem velmi ráda, když za mnou rodiče přijdou a ptají se, jak moc mají děti doma cvičit. Vždycky říkám maximálně deset minut denně u těch malých dětí. Pokud rodiče trvají na delším čase stráveném cvičením nebo na dítě moc tlačí, tak to znechucení může být i tady kvůli tomu, kvůli rodičům.

5.5.4 DiS. Filip Borovský

Absolvent Janáčkovy konzervatoře v Ostravě, obor klavír. Na ZUŠ Zdeňka Buriana vyučuje od roku 2004, nyní již třetím rokem vykonává funkci vedoucího hudebního oboru.

Proč si myslíte, že se na ZUŠ nebo do pěveckých sborů hlásí o mnoho více děvčat než chlapců?

Myslím si, že je to z toho důvodu, že kluci inklinují spíše ke sportům a pohybovým aktivitám. Rodiče dají radši kluka na fotbal, než na klavír. Ale na druhou

stranu - na žesťové dechové nástroje se většinou hlásí kluci. Možná z toho důvodu je u nás velká převaha dívek. (Žesť jsou u nás zastoupeny velmi málo.)

Změnil se nějak přístup dětí za tu dobu, co učíte? A v čem?

Myslím, že nějak výrazně ne, nechce se jim stejně jako před padesáti lety, jen kdysi to dotáhli dál, protože domácí morálka byla jiná a rodiče se „neptali“. Moderními technologiemi rozhodně ovlivněni jsou, ale spíš k lepšímu, mají přístup k nahrávkám, mohou si ledacos poslechnout a tím pádem si sami vybrat skladbu, která je potom víc baví cvičit. Já jsem tomuto výběru skladeb nakloněn.

Myslíte, že hudební rodinné zázemí ovlivňuje hudebnost dětí? Jsou důležitější hudební vlohy, talent nebo píle?

Určitě. A to především v předškolním věku. V "hudebních" rodinách se dětem zpívá, hraje na nástroje, pouští se hudba z různých zdrojů a to děti nevědomě vede k lásce k hudbě, dítě lépe slyší a samo chce na nástroj hrát. Ale přes to všechno je z 90% důležitá píle a dřina a z 10% talent.

Co podle Vás může žáka při navštěvování hudebních aktivit demotivovat, otrávit?

No z největší části samozřejmě pedagog, který žáka nutí hrát skladby, které se mu nelíbí, které jsou na něj příliš těžké, hraje s žákem jen etudy atd. Myslím, že žádný jiný faktor není tak závažný. Vše je to o dobrém učiteli, s kterým si žák rozumí a přizpůsobuje se žákovi, nesnaží mu za každou cenu vnutit to „své“.

ZÁVĚR

Nezbytnou součástí kultury každé země je kromě jiného hudba. A hudební aktivity přes modernizaci a rychlý vývoj nových technologií neztrácí na oblíbenosti. Město Kopřivnice se může chlubit bohatou nabídkou hudebních aktivit různých úrovní. Základní hudební vzdělání nabízí dokonce dvě základní umělecké školy, Základní umělecká škola Zdeňka Buriana, p.o. v Kopřivnici a První soukromá základní umělecká škola Mis music, o.p.s. Kopřivnice. Další možností pro žáky, kteří chtějí rozvíjet své hudební schopnosti a dovednosti je DDM Kopřivnice, v němž mohou děti celoročně navštěvovat některý z hudebních kroužků nebo se zúčastnit již tradiční pěvecké soutěže Koprstar, či strávit část léta na písničkovém táboře. Pro děti, které nemají z nějakého důvodu možnost nebo podmínky docházet do některého z výše zmíněných zařízení, se téměř na každé ZŠ nabízí příležitost zpívat ve školním sboru. Jako budoucí učitelka prvního stupně velice oceňuji vzájemné vztahy učitelů HV z jednotlivých škol, jejich spolupráci při přípravě vystoupení a koncertů. Zvláštním bonusem pro zpívající děti bývá vystoupení učitelské skupiny Magistr, která je složená právě z kantorů HV a byla založena především, aby pobavila a motivovala děti k dalšímu hudebnímu konání.

V praktické části se formou dotazníku a posléze také osobní výpovědí některých učitelů ze ZUŠ nebo HV prokázalo, že mezi hlavní motivy vedoucí děti k návštěvě hudebních aktivit patří hlavně hudebně založené rodinné zázemí, kamarádské vazby, vliv masmédií a především osobnost učitele. Ten může žáka ovlivnit jak pozitivně tak negativně. V odpovědích respondentů se také ukázal velký nepoměr mezi počtem chlapců, který je mnohokrát nižší než počet děvčat. Tento stav vychází pravděpodobně z jakési rodové předpojatosti, že kultura je určená spíše dívkám, kdežto chlapcům spíše sport. Výsledky vycházející z dotazníkového šetření se téměř shodují s názory dotazovaných učitelů. Při nástupu do jednotlivých kroužků jsou děti vždy ovlivněny především rodinou a prostředím, z něhož pocházejí. Jednoznačně se však potvrdilo, že hlavní motivační funkci při delším docházení do ZUŠ nebo sboru hraje osoba učitele. Přes 50% mladších dětí a přes 60% starších dětí ve svých odpovědích uvádí, že hudební aktivity navštěvují proto, že je to baví, přičemž děti v tomto věku nejsou prozatím

schopné nacházet a pochopit spojení mezi tím, že je zpěv či hudba baví a mezi prací učitele, dobře připravenou hodinou, vhodně zvoleným repertoárem a individuálním přístupem k jednotlivým žákům.

Výsledky mé práce by přinejmenším mohly posloužit stávajícím učitelům HV, kteří si díky nim mohou utvořit jasnější představu o pocitech a myšlenkových pochodech svých žáků a samozřejmě se dovědět některé nové poznatky, popřípadě se pousmát nad mnohými vtipnými výroky dětí.

Největším přínosem pro mne při zpracovávání této práce byla možnost setkat se a osobně hovořit s učiteli a volnočasovými pracovníky, kteří se aktivně zasazují o kulturní dění v našem městě, při práci s dětmi se jim snaží ukázat nové cesty a správný směr, kterým se ubírat a neztrácejí životní optimismus a nadhled, jenž je v této profesi nepostradatelný. Sama jsem absolvovala obě kopřivnické ZUŠ, práce jednotlivých pedagogů si velice vážím a věřím, že výsledky této práce budou moci být využity ku prospěchu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BLÁHA, Václav. *Výchova mimo vyučování na základních školách*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, n. p., 1984.
- DANIEL, Ladislav. *Metodika hudební výchovy*. 2. vyd. Ostrava: Montanex, 1992, 105 s. ISBN 80-853-0098-2.
- DRÁBEK, Václav. *Popularizace hudby*. 1. vyd. Jinočany: H, 1992. ISBN 80-854-6784-4.
- FLEŠKOVÁ, Marta a Vladislav KAČÁNI. *Základy učitel'skej psychológie: vybrané problémy*. 2., upr. a dopl. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2004, 230 s. ISBN 80-100-0429-4.
- FÜRST, Maria. *Psychologie: včetně vývojové psychologie a teorie výchovy*. Votobia, 1997, 263 s. ISBN 80-719-8199-0.
- GRUBER, David. *Zlatá kniha komunikace*. Vyd. 4., dopl. Ostrava: Gruber - TDP, c2011, 280 s. ISBN 978-80-85624-30-4.
- HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7.
- HARTL, Pavel. *Stručný psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 311 s. ISBN 80-717-8803-1.
- HOLAS, Milan. *Hudební nadání, aneb, Otázky hudebně psychologické diagnostiky*. 1. vyd. Praha: Hudební fakulta AMU, 1994, 98 s. Knižnice Metodického centra HAMU. ISBN 80-858-8300-7.
- HOLAS, Milan. *Hudební pedagogika*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění v Praze, Hudební fakulta, 2004, 125 s. ISBN 80-733-1018-X.
- HOLAS, Milan. *Malý slovník základních pojmů z hudební pedagogiky a hudební psychologie*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, Hudební fakulta, 2001, 75 s. Knižnice Metodického centra HAMU. ISBN 80-858-8379-1.
- HOLAS, Milan. *Psychologie hudby v profesionální hudební výchově*. 3., upr. vyd. Praha: Akademie múzických umění, Hudební fakulta, 1998, 158 s. Knižnice Metodického centra HAMU. ISBN 80-858-8327-9.
- KURELOVÁ, Milena. *Pedagogika*. 2., upr. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita. Pedagogická fakulta, 1999, 167 s. ISBN 80704206851.

LASEVIČOVÁ, Jarmila. *Didaktika hudební výchovy: Doplnkový studijní materiál pro interní potřebu učitelů 1. stupně ZŠ a OcŠ*. Ostrava: Pedagogické centrum Ostrava, 1996.

LOKŠOVÁ, Irena a Jozef LOKŠA. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Vyd. 1. Překlad Jakub Dobal. Praha: Portál, 1999, 199 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8205-X.

MALACH, Josef. *Teorie metodiky výchovy*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2007, 228 s. ISBN 978-808-6723-297.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2008, 221 s. ISBN 978-807-3674-236.

PILKA, Jiří. *Svět hudby*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, n. p., 1959.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2006, 390 s. ISBN 80-736-7124-7.

SEDLÁK, František. *Naučíme zpívat všechny děti?*. Praha: Státní hudební vydavatelství, n.p., 1966.

SLAVÍK, Jan. *Hodnocení v současné škole: východiska a nové metody pro praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 190 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8262-9.

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika: prevence a diagnostika, terapie a poradenství, vzdělávání osob s různým postižením, člověk s handicapem a společnost*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4717-333.

SPOUSTA, Vladimír. *Metody a formy výchovy ve volném čase: kultura a umění ve výchově*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, c1996. ISBN 80-210-1275-7.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Poznávání duševního života člověka*. 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, 111 s. ISBN 80-244-0329-3.

ŠVIGOVÁ, Milada. *Volný čas a my*. 1. vydání. Praha: Svobodné slovo, 1967.

VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební tvořivost žáků mladšího školního věku*. 1. vyd. Praha: Supraphon, 1989, 196 s. Comenium musicum. ISBN 80-705-8149-2.

Dokumenty:

BABINCOVÁ, Helena. *Základní umělecká škola Zdeňka Buriana v Kopřivnici*. Olomouc, 2007. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. [online]. 2004, s. 48 [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVP_PV-2004.pdf

ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA ZDEŇKA BURIANA, Kopřivnice, příspěvková organizace. *Strategický plán rozvoje školy 2013 - 2015*. Kopřivnice, 2012.

Školský zákon MŠMT

Webové stránky:

www.ddmkoprivnice.cz

www.mismusic.eu

www.shvcr.cz

www.stk.xf.cz/

www.zuszb.cz

SEZNAM TABULEK

- Tabulka 1: Návštěvnost institucí realizujících hudební aktivity
- Tabulka 2: Motivy vedoucí k docházení do ZUŠ nebo sboru
- Tabulka 3: Zjišťování hudebního zázemí v rodině
- Tabulka 4: Detailní informace o rodinném zázemí
- Tabulka 5: Zájem rodičů o žákovské koncerty či předebrávky
- Tabulka 6: Zjišťování kulturního zázemí
- Tabulka 7: Motivy vedoucí k pravidelnému navštěvování ZUŠ nebo sboru
- Tabulka 8: Zjišťování zájmu o konkrétní preferovaný druh hudby
- Tabulka 9: Zjišťování množství stráveného času přípravou do ZUŠ nebo sboru
- Tabulka 10: Návštěvnost jednotlivých institucí nabízejících hudební vzdělání
- Tabulka 11: Motivy vedoucí k docházení do ZUŠ nebo sboru
- Tabulka 12: Průzkum hudebního zázemí rodiny
- Tabulka 13: Detailní zkoumání hudebního profilu rodiny
- Tabulka 14: Motivy spojené se sociálními vazbami
- Tabulka 15: Zjišťování zájmu o veřejná vystoupení žáků ze strany rodičů
- Tabulka 16: Zjišťování dalšího kulturního rozvoje dětí
- Tabulka 17: Konkretizování motivů vedoucích k docházení do ZUŠ nebo sboru
- Tabulka 18: Zjišťování upřednostňování oblíbené hudby
- Tabulka 19: Zjišťování hudební profilace žáků
- Tabulka 20: Zjišťování sledovanosti hudebních pořadů v masmédiích
- Tabulka 21: Zjišťování osobního zájmu přihlásit se do veřejné pěvecké soutěže
- Tabulka 22: Zjišťování účasti v kopřivnické pěvecké soutěži Koprstar
- Tabulka 23: Zjišťování hudebního vzoru
- Tabulka 24: Zkoumání množství času stráveného přípravou do ZUŠ nebo sboru

SEZNAM OBRÁZKŮ A GRAFŮ

- Obrázek 1: Teorie ERG
- Graf 1: Grafické znázornění počtu mladších dívek a chlapců
- Graf 2: Grafické znázornění počtu starších dívek a chlapců

SEZNAM ZKRATEK

DDM – Dům dětí a mládeže

HV – hudební výchova

NNO – nestátní nezisková organizace

NZDM – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

ZŠ – základní škola

ZUŠ – základní umělecká škola

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník pro mladší děti

Příloha B – Dotazník pro starší děti

Příloha C – Fotodokumentace: Finále Koprstar 2013

Příloha D – Článek v Kopřivnických novinách

Příloha E – fotodokumentace koncertu populární hudby pořádaného na ZUŠ Zdeňka Buriana

Příloha F – propagační materiál na pěveckou soutěž Koprstar

PŘÍLOHY

Příloha B – Dotazník pro mladší děti

Dotazník – mladší děti

Milé děti, prosím vás o vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník je anonymní, využívám ho ke svému studiu.

Z následujících odpovědí, vyberte a zakroužkujte, prosím, vždy tu, která je vám nejbližší, se kterou nejvíc souhlasíte.

Kateřina Bortlová

1. Jsem

- a) kluk b) holka

VĚK:

2. Pravidelně navštěvuji

- a) školní sbor
b) Základní uměleckou školu (ZUŠ). Uveďte obor.
c) Hudební kroužek v DDM. Uveďte obor.

3. Do školního sboru nebo do ZUŠ chodím, protože

- a) mě to baví
b) tam mám kamarády
c) protože to chtěli mí rodiče
d) protože bych chtěl/a umět dobře zpívat/ hrát na nějaký nástroj
e) protože je tam skvělá paní učitelka

4. Zpíváte doma?

- a) ano, zpívám s maminkou nebo s tatínkem pravidelně
b) ano, zpíváme si s babičkou nebo dědečkem
c) ano, zpívám s bráchou nebo sestrou
d) doma zpíváme příležitostně (třeba na Vánoce)
e) ne, doma si nezpíváme

5. Umí tví rodiče nebo sourozenci zpívat nebo hrát na nějaký hudební nástroj?(zahrají třeba na dovolené nebo na Vánoce?)

- a) ano, maminka nebo tatínek umí hrát na hudební nástroj (který)
b) ano, můj bratr/ sestra chodí taky do sboru/ hraje na hudební nástroj (jaký)
c) ne, u nás doma nikdo na žádný hudební nástroj nehraje
d) maminka nebo tatínek umí zpívat, ale na hudební nástroj nehrají

6. Chodí tví rodiče na vystoupení vašeho sboru nebo na tvé předehrávky?
- ano, chodí vždycky maminka i tatínek
 - ano, chodí ten, který má právě čas
 - ano, někdy přijdou, ale někdy ne
 - rodiče na naše koncerty nechodí
7. Chodíte s rodiči na koncerty nebo do divadla?
- chodíme na dětská představení
 - chodíme do divadla i na koncerty vážné hudby
 - chodíme na koncerty, kde vystupují mí sourozenci
 - ne, nechodíme
8. Co tě ve sboru/ hudebce nejvíce baví?
- že se tam sejdou se svými kamarády/ kamarádkami a můžeme si popovídat
 - že pak můžeme někde vystupovat
 - baví mě zpívání/ hraní
9. Pouštíš si doma hudbu, která tě baví, zajímá?
- ano, pouštím si jen takovou, která mě baví
 - je mi jedno, co poslouchám, pořád mám něco puštěného jako kulisu
 - ne, doma neposlouchám žádnou hudbu
10. Jakou hudbu máš nejraději? Co rád/a posloucháš?
11. Co nejradši děláš ve svém volném čase?
12. Zabírá ti příprava do hudebky/ sboru hodně času?
- ano, musím cvičit každý den, radši bych měl/a víc volného času a věnoval/a se i jiným koníčkům
 - ano, zabírá mi hodně času, ale nevadí mi to, protože mě to moc baví
 - nezabírá, ve volném čase moc necvičím
13. Jaké máš další koníčky kromě hudby?
14. Proč sis vybral/a zrovna tento nástroj/zpěv?

Příloha B – Dotazník pro starší děti

Dotazník – starší děti

Milé děti, prosím vás o vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník je anonymní, využívám ho ke svému studiu.

Z následujících odpovědí, vyberte a zakroužkujte, prosím, vždy tu, která je vám nejbližší, se kterou nejvíc souhlasíte.

Kateřina Bortlová

1. Jsem

a) kluk

b) holka

VĚK:

2. Pravidelně navštěvuji

a) školní sbor

b) Základní uměleckou školu (ZUŠ). Uveďte obor.

c) Hudební kroužek v DDM. Uveďte kroužek, obor.

d) Mám svoji kapelu, jsem členem nějaké skupiny

3. Do školního sboru nebo do ZUŠ chodím, protože

f) mě to baví

g) tam mám kamarády

h) protože to chtěli mí rodiče

i) protože bych chtěl/a umět dobře zpívat/ hrát na nějaký nástroj

j) protože je tam skvělá paní učitelka

4. Zpíváte doma?

f) ano, zpívám s maminkou nebo s tatínkem

g) ano, zpíváme si s babičkou

h) ano, zpívám s bráchou nebo sestrou

i) zpíváme pouze příležitostně (třeba na Vánoce)

j) ne, doma si nezpíváme

5. Umí tví rodiče nebo sourozenci zpívat nebo hrát na nějaký hudební nástroj? (zahrají třeba na dovolené nebo na Vánoce?)

e) ano, maminka nebo tatínek umí hrát na hudební nástroj (který)

f) ano, můj bratr/ sestra chodí taky do sboru/ hraje na hudební nástroj (jaký)

g) ne, u nás doma nikdo na žádný hudební nástroj nehraje

h) maminka nebo tatínek umí zpívat, ale na hudební nástroj nehrají

i) doma zpíváme pouze příležitostně (třeba na Vánoce)

6. Zpívá nebo hraje někdo z tvých kamarádů?

a) ano, zpívá/ hraje se mnou moje nejlepší kamarádka/ kamarád

b) ano, zpívá se mnou ve sboru pár spolužáků ze třídy

- c) ano, do hudebky chodí i pár známých
 - d) ne, nikdo z mých kamarádů se mnou nezpívá/ nehraje
7. Chodí tví rodiče na vystoupení vašeho sboru?
- e) ano, chodí vždycky maminka i tatínek
 - f) ano, chodí ten, který má právě čas
 - g) ano, někdy přijdou, ale někdy ne
 - h) rodiče na naše koncerty nechodí
8. Chodíte s rodiči na koncerty nebo do divadla?
- e) chodíme na dětská představení
 - f) chodíme do divadla i na koncerty vážné hudby
 - g) chodíme na představení, kde vystupují mí sourozenci
 - h) chodíme na koncerty, které se konají venku (třeba na náměstí nebo v parku)
 - i) ne, nechodíme
9. Co tě ve sboru/ hudebce nejvíce baví?
- d) že se tam sejdou se svými kamarády/ kamarádkami
 - e) že pak můžeme někde vystupovat
 - f) baví mě zpívání/ hraní
 - g) že zpíváme i písně, které jsou moderní a líbí se mi
10. Posloucháš doma cíleně hudbu, která tě zajímá?
- d) ano, poslouchám jen hudbu, která mě baví, stahuji si písničky, které se mi líbí
 - e) je mi jedno, co poslouchám, hudbu mám jako kulisu, pořád mám něco puštěné
 - f) ne, doma neposlouchám žádnou hudbu
11. Chtěl by se hudbou zabývat i později, až dokončíš základní školu?
- a) ano, chtěl/a bych jít na konzervatoř a hudbě se věnovat profesionálně
 - b) ano, chtěl/a bych si založit nebo být členem nějaké kapely
 - c) ano, chtěl/a bych se nadále věnovat zpívání
 - d) ne, dále se chci věnovat jiným koníčkům
 - e) zatím nevím
12. Co bys potřeboval k tomu, aby ses mohl/a hudbě pořádně věnovat?
13. Pokud hraješ na hudební nástroj, máš doma svůj vlastní nebo pouze vypůjčený?
14. Jakou hudbu máš nejraději? Co rád/a posloucháš?
15. Co nejradši děláš ve svém volném čase?

16. Sleduješ v televizi hudební soutěže? (Superstar, Hlas, Česko Slovensko má talent)

- a) ano, tyto pořady vždycky sleduji
- b) na tyto pořady se občas dívám
- c) ne, tyto pořady nesleduji

17. Chtěl/a by ses sám/sama do některé z těchto soutěží přihlásit?

- a) ano, moc bych si chtěl/a takovou soutěž vyzkoušet a zjistit, jak bych dopadl/a
- b) chtěl/a bych to zkusit, ale myslím, že bych neměl/a moc velké šance
- c) ne, do takové soutěže bych se nikdy nepřihlásil/a

18. Účastnil/a ses už někdy kopřivnické soutěže Koprstar?

- a) ano, účastnil/a jsem se jí už několikrát, dokonce jsem byl/a vybrán/a i do finále
- b) ano, soutěže jsem se účastnil/a, ale nepostoupil/a jsem do finále
- c) ne, této soutěže jsem se nezúčastnil/a

19. Kdo je tvým hudebním vzorem?

- a) zpěvák nebo zpěvačka populární hudby (napiš který)
- b) hudební skladatel (napiš který)
- c) můj učitel nebo moje učitelka z hudebky nebo hudební výchovy
- d) můj rodič nebo kamarád, který se hudbě věnuje

20. Zabírá ti příprava do hudebky/sboru hodně času?

- a) ano, musím hodně cvičit, radši bych měl/a více volného času i na jiné koníčky
- b) ano, příprava mi zabírá hodně času, ale hudba mě baví, tak mi to nevadí
- c) ne, přes týden moc necvičím

21. Jaké jsou tvé další koníčky kromě hudby?

22. Proč sis vybral/a právě tenhle nástroj/zpěv?

Příloha C – Fotodokumentace: Finále Koprstar 2013

Zdroj: vlastní

Příloha D – Článek v Kopřivnických novinách

Kopřivnické noviny číslo 24/2011 ze dne 23. 06. 2011
Základní umělecká škola má zájem stěhovat se na náměstí

Kopřivnice (dam) - Pro nevyužitou budovu bývalé základní školy na náměstí se rýsuje možnost budoucího využití, po úvahách o umělecky orientované vysoké či střední nebo bilingvní škole o historickou budovu v centru města projevila zájem Základní umělecká škola Zdeňka Buriana. ZUŠ s bezmála sedmi sty žáky ve třech oborech se dlouhodobě potýká s nedostatkem prostoru, přesun ze stávajícího sídla do jen několika desítek metrů vzdáleného, tři roky nevyužívaného objektu se jejímu řediteli jeví jako ideální řešení.

„Tato budova kapacitně odpovídá našim potřebám a navíc by Kopřivnice umístila školu, která zajišťuje důstojnou reprezentaci města v oblasti vzdělání a kultury, v historické budově, která byla ke vzdělávacím účelům určena,“ nechal se slyšet Zdeněk Babinec, který ZUŠ nesoucí Burianovo jméno řídí. Projekt přemístění umělecké školy do historické části bývalé školy náměstí je výsledkem opakovaného zjišťování zájmu o tento objekt, které radnice provedla v dubnu a květnu. ZUŠ Zdeňka Buriana byla tentokrát jediná, která svůj projekt s podmínkou využití objektu pro školské a vzdělávací účely a pro volnočasové aktivity občanů podala.

Radní záměr přestěhovat ZUŠ do jedné z nejzdobnějších budov ve městě posvětili, ale jak upřesnil místostarosta Miroslav Kopečný, celý projekt je teprve v zárodku.

„Rada souhlasila s pokračováním přípravy takového záměru. Vzhledem k tomu, že ZUŠ Zdeňka Buriana je zřizována krajem, mám domluveno jednání s náměstkyní hejtmana kraje pro oblast školství Věrou Palkovou, kterou chci s tímto záměrem seznámit a informovat se o možnostech případné podpory tohoto stěhování ze strany krajského úřadu.

Přesun ZUŠ do objektu školy na náměstí by vyřešil nejen její problémy s chybějícími učebnami, malým výtvarným ateliérem a potřebným zázemím nejen pro učitelský sbor a vybavení školy, ale budova, o níž se uvažuje, v sobě skýtá také možnost přebudování současné tělocvičny v samém srdci objektu na kapacitně dostačující koncertní sál, který škole schází stejně jako větší šatny pro žáky, ateliér počítačové grafiky a další věci.

Hlavní překážkou jsou tak zdá se peníze. „S přesunem z jedné budovy do druhé jsou pochopitelně spojeny i určité investiční náklady, a to především proto, že bude potřeba technologicky oddělit historickou budovu školy a její novější přístavbu. Je samozřejmě potřeba školu upravit, v některých třídách je potřeba vyměnit podlahy, v dalších pak třeba vyměnit osvětlení, vymalovat a podobně. V této chvíli je to záměr a budeme ve spolupráci s krajem hledat finanční zdroje, jak tento záměr naplnit,“ nechal se slyšet Miroslav Kopečný.

Zdeněk Babinec odhadl náklady na uvedení budovy bývalé ZŠ náměstí do srovnatelného stavu se současným sídlem ZUŠ minimálně na 10 milionů korun, dalších 800 tisíc až milion by si podle něj vyžádala úprava tělocvičny na koncertní sál. „Na zvelebování naší školy soustavně pracujeme už mnoho let, a přestože bychom šli do většího, tak podmínkou je, že nechceme jít dolů ze standardu, kterého se nám podařilo dosáhnout,“ uvedl Babinec. Základní podmínkou přestěhování ZUŠ do vytoužených větších prostor je proto spolupráce a dělba nákladů mezi školu, město i Moravskoslezský kraj.

Pokud by k přestěhování došlo, byl by vyřešen problém s využitím v současnosti opuštěné budovy. Místo ní by ovšem zůstalo prázdné dosavadní sídlo školy, které je rovněž majetkem města. „Dnes už máme představu, jak bychom tento objekt využili, a bylo by to pro organizaci města,“ uvedl místostarosta Kopečný, konkrétnější ale být odmítl.

Zdroj: <http://www.koprivnice.cz/index.php?tema=zakladni-umelecka-skola-ma-zajem-stehovat-se-na-namesti&id=koprivnicke-noviny-koprivnice&clanek=12591>

Příloha E – Fotodokumentace koncertu populární hudby pořádaného na ZUŠ Zdeňka Buriana

Zdroj: <http://www.zuszb.cz/2013/kph/112.jpg>

Příloha F – Propagační materiál na pěveckou soutěž Koprstar

DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE
pořádá ve spolupráci
s KTK, KDK, ZŠ a technickým muzeem Tatra
soutěžní přehlídku dětských a mladých zpěváků populární a lidové písně

FINÁLE
Kopr
Star
2013

KONCERT 10 FINALISTŮ a vítěze MiniKoprStar 2013
13. BŘEZNA 2013

Přijď povzbudit své favory!

Od 16.00 hodin
v KINOSÁLE
kulturního domu. **VSTUPNÉ: 50,- Kč**

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kateřina Bortlová
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Obor	Učitelství pro 1. stupeň (kombinovaná forma studia)
Vedoucí práce:	PaedDr. Jaroslav Vraštil, Ph.D.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Hudební aktivity pro žáky ZŠ v Kopřivnici a průzkum motivačních činitelů vedoucích k jejich návštěvě
Název v angličtině:	Music activities for school children in Kopřivnice and research of motivation leading children to music activity
Anotace práce:	<p>Tato práce se v teoretické rovině zabývá charakterizováním vnitřních i vnějších motivů vedoucích děti školního věku k návštěvě hudebních aktivit. Seznamuje s typy zařízení, které poskytují hudební vzdělání či hudební vyžití a uvádí kladné i záporné stránky jednotlivých institucí. Na konci teoretické části jsou již konkrétně popsána zařízení věnující se hudebnímu vzdělávání a hudebním volnočasovým aktivitám přímo v Kopřivnici.</p> <p>V praktické části jsou formou dotazníkového šetření zjišťovány motivační činitele ovlivňující u dětí výběr zájmových aktivit právě v oblasti hudby. Objektivizace výsledků by měla být docílena strukturovanými rozhovory s několika vyučujícími, kteří v řízeném rozhovoru reagovali na výsledky dotazníku.</p>
Klíčová slova:	Hudba, volný čas, hudební aktivita, základní umělecká škola, motivace
Anotace v angličtině:	<p>The thesis deals in its theoretical part with characteristics of internal as well as external motives of school age children for music activities. It introduces various institutions offering musical education or musical activities and states positive as well as negative features of individual institutions. The final chapters of the theoretical part already include individual descriptions of those institutions dealing with musical education and musical activities in Kopřivnice.</p> <p>The practical part researches by form of questionnaires those motives influencing the children's choice of musical activities. The thesis also includes structured dialogues with some of the music activities teachers who evaluated the questionnaires results in a form of managed dialogues.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Music, Leisure time, Music activity, Music School, Motivation
Přílohy vázané v práci	Počet stran příloh: 8
Přílohy volné:	1 CD
Rozsah práce:	83 s.
Jazyk práce:	Český jazyk